

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД

Бүгэдэ арадай сонин

ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-һээ гарана

ДУХЭРИГ

№44 (449)

2005 оной ноябриин 10 Четверг

№ 132 (21218)

Үбэлэй эхин улаагшан гахай харын 9 гарагай 5

Буряад үнэн-дүхэриг

ИМАГТАЛ ХҮСЭ ШАДАЛАА ЭЛСҮҮЛБЭЛ, ХУУЛИ БУСА ЯБАДАЛ УСАДХАХА АРГАТАЙБДИ

Буряад Республикын Президент - Правительствын Түрүүлэгшэ А.В.ПОТАПОВАЙ Милициин үдэрөөр амаршалга

Хүндэтэ милициин хүдэлмэрилэгшэд, дотоодын хэрэгүүдэй зургаануудай ветеранууд! Буряад Республикын Правительствын болон өөрынгөө зүгһөө та бүгэдэниие мэргэжэлтэ хайндэрөөртнай - Милициин үдэрөөр амаршалнаб!

Энэ үдэр бидэ эрхэтэдэй амгалан байдал болон зөөри хамгаалха хубитай эрэлхэг мэргэжэлэй зониие хүдэлмэри гээшэ.

Танай үдэр бүриин ажал хэрэг - гансал хүшэр бэшэ, харин хүнэй урда баатар зоригтой болон мэргэжэл эхэтэй, шанга журамтай болон түргэн шууд шийдхэбэри абаха шадалтай байха эрилтэ табидаг аюултайшые хүдэлмэри гээшэ.

Горитой ехэ оролдолго гаргажа, заримдаа ами наһаяшые үгэжэ, хуулита гурим болон социальна тогтонижонги байдал хангадагта. Ами наһаяа гамнангүй гүрэнэйнгөө бүрин бүтэн байдал болон Чечен Республикада конституционно байгуулга хамгаалгада хубитаяа оруулнат. Албанайнгаа үндэр уялга үнэн сэхээр бзелүүлһэнэйтнай түлөө таанадта баяр баясхалан хүргэнэбди.

Хуули буса ябадал хэргылхын, илангаяа хуулин наһа гүйсөөгүйшүүлэй дунда иимэ ушарнуудые усадхахын, хүндэ эсэргүүсэлгын гэмтын ябадалнуудтай болон үмсыншые, гүрэнэйшые зөөри хулуулга тонуулгатай тэмсэхын тула үшөө нилээд ехэ ажал бии. Илангаяа эдэ бүгэдэ үзэгдэлнүүд мүнөө сагта тон ехээр зоной ханаа сэдхэл зобооно, ниитын тогтонижонги байдал эбдэнэ.

Хуули буса ябадал ганса гансаараа бэшэ, харин засагай, хуули хамгаалгын зургаануудай болон ниитэ зоной суг хамтын оролдолгоор усадхажа шадахабди.

Республика дотор тогтонижонги болон амгалан байдалай бата хамгаалагша байхатнай, республикынай милициин хэдэн арбаад жэлэй түүхын туршада хүдэлжэ гараһан МВД-гэй хүндэтэ ветерануудай хайн хайхан заншал ёһотой эрхимээр үргэлжэлүүлхэтнай болтогой.

Үнэн зүрхэнһөө та бүгэдэндэ амжалтануудые, элүүр энхые, хуули буса ябадалтай тэмсэдэтнай нуларшагүй хүсэ зориг, гэр бүлэдэтнай жаргал болон хайн хайхание хүсэнэб.

Буряад Республикын Президент - Правительствын Түрүүлэгшэ А.В.ПОТАПОВ.

Вниманию наших читателей и общественности республики газета «БУРЯАД ҮНЭН-ДУХЭРИГ» проводит конкурс

«БУРЯАД ҮНЭН - ДУХЭРИГ»: «ЛУЧШИЕ ЛЮДИ БУРЯТИИ»

Конкурс объявлен с 1 ноября 2005 года.

ЦЕЛЬ КОНКУРСА

Красота души и тела, ум и талант, успех и достижения в деятельности, приносящей добро обществу и личности, и все то, что возвышает человека, должны быть достоинством не только ближних, но и широкого круга людей.

I. КОНКУРС ПРОХОДИТ ПО 8 НОМИНАЦИЯМ

- 1) «Наран Гоохон - 2005» («Мисс Дүхэриг-2005»)
- 2) «Баатар Мэргэн-2005» («Буряад үнэн-Баатар-2005»)
- 3) «Гуа сэсэн хатан-2005» («Женщина года - 2005»)
- 4) «Сагаан үбгэн-2005» («Вершина мудрости-2005»)
- 5) «Аламжа Мэргэн Ариун Гоохон хоёр - 2005» («Современная семейная пара - 2005»)
- 6) «Будамшуу-2005» («Улыбка фортуны-2005»)
- 7) «Аласай холбоон-2005» («Мир и Бурятия-2005»)
- 8) «Буян хэшэг-2005» («Меценат-2005»).

II. ЧТО НУЖНО ДЛЯ УЧАСТИЯ В КОНКУРСЕ?

- 1) Рассказ о герое конкурса - 3-4 листа.
- 2) Фотография героя конкурса размером не менее 6х9 см.

III. В КОНКУРСЕ УЧАСТВУЮТ КАК АВТОРЫ КОНКУРСА ВСЕ ЖЕЛАЮЩИЕ

IV. УСЛОВИЯ КОНКУРСА ПО НОМИНАЦИЯМ ГЕРОЯМИ КОНКУРСА МОГУТ БЫТЬ:

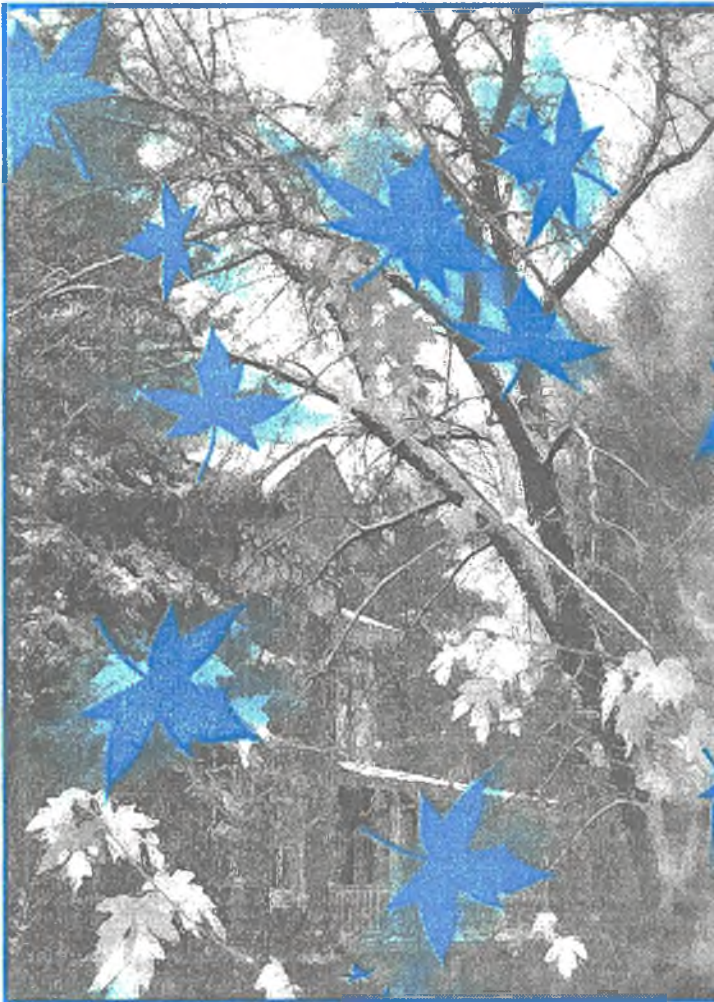
1. «Наран Гоохон-2005» («Мисс Дүхэриг - 2005») - девушки до 25 лет, красивые и обаятельные, имеющие определенный успех в учебе и в труде, в области науки, литературы и искусства и т.д.
2. «Баатар Мэргэн-2005» («Буряад үнэн-Баатар - 2005») мужчины до 50 лет, добившиеся заметных успехов в своей деятельности, в т.ч. в учебе и в спорте, в науке и искусстве, на государственной, муниципальной и военной службе;
3. «Гуа сэсэн хатан - 2005» («Женщина года - 2005») - женщины делового круга, из мира культуры и спорта, образования и медицины, производства и социальной сферы, также женщина - мать (старше 25 лет);
4. «Сагаан үбгэн - 2005» («Вершина мудрости - 2005») - мужчины старше 50 лет, достигшие вершин мудрости, имеющие значительные и выдающиеся результаты в творческом, созидательном труде на благо народа.
5. «Аламжа Мэргэн Ариун Гоохон хоёр - 2005» («Современная семейная пара - 2005») - мужчины и женщина, создающие счастье и благополучие семьи, современные деловые и интересные люди;
6. «Будамшуу-2005» («Улыбка Фортуны - 2005») - человек, которому улыбнулась Фортуна, а она дарит счастливые минуты и дни в большом и в малом, в серьезных делах и в ситуациях из разряда самых неожиданных, даже смешных.
7. «Аласай холбоон-2005» («Мир и Бурятия - 2005») - государственные и политические деятели, люди культуры и спорта, науки и техники, бизнеса и предпринимательства, живущие за пределами республики и внесшие заметный вклад в экономическое и культурное развитие Республики Бурятия.
8. «Буян хэшэг - 2005» («Меценат - 2005») - бизнесмены и предприниматели, занимающиеся меценатской деятельностью. Редколлегия.

Дансаран ДОРЖОГУТАБАЙ

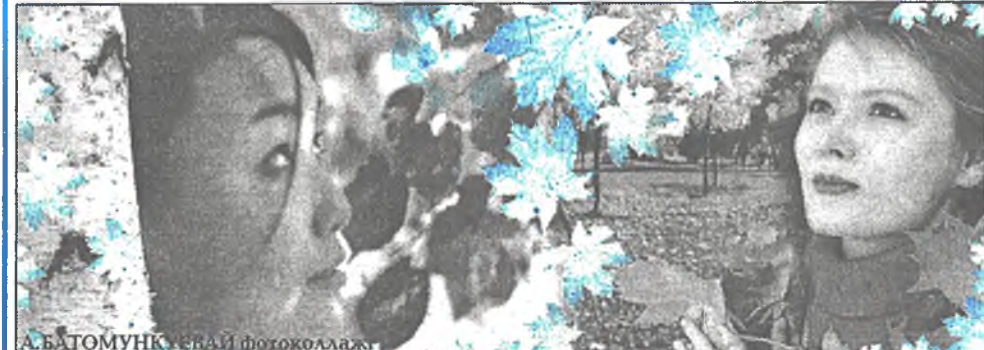
ГАХАЙ НАРА

(Ноябрь)

Бодон гахайн	Шэмхэлнэ юушьеб
Бодото нэрэ абаһан,	Шандаган захын
Зүүн зүгэй литээр	хуһан дор.
Зуун жэлнүүдые	Аяар саана
дабаһан,	Алхална ой соо
Гахай нара	хэншьеб.
Гаража ерэбэ шэнээр.	Нуурай заханда
	Нууга-гэрхэн
Галдинал ха	шобойно, -
Гансата хүйтэрхэ	Обоохон соогоо
дурагүй.	Ондатра орожо
Газарай харада -	хононо.
һүниин харанхы	Сээргүйшүүлэй
тологүй.	Сэдхэлдэ гал
Гүрөөһэн буухирна	носоогоо.
Гүн жалгын арада.	
һарын тэнгээр	Хүхэ буха
һаадал жабар һэрьенэ.	Хоололохоо айл руу
Шандага манажа,	ошоно.
Шара шубуун һүхирнэ.	Үлдээнын гүрөөһэ
Утаанууд бодоно -	Мүрдэнэ үлэнхэ
Үүсын мяха шанажа.	шоно.
Үглөөгүүр эртэ	Хайрама жабар
Үен сагаан саһан дээр,	Ханхинажа хононо.

ОТКРОЙТЕ ДЛЯ СЕБЯ «ДУХЭРИГ»!

А.БАТОМУНКШЕВАЙ фотоколлаж

Уважаемые наши читатели!

Идет подписка на первое полугодие 2006 года. На сегодняшний день в числе лидеров по подписке на газету «Буряад-үнэн-Дүхэриг» Закаменский, Курумканский, Джидинский и Еравнинский районы. Благодарим работников почтамтов, активно проводящих подписную кампанию, и наших подписчиков, верных газете многие годы.

Как мы сообщали, в сентябре-октябре прошли Дни подписчика в районах республики, организованные УФСРБ - филиалом ФГУП «Почта России», районными почтамтами. Наш Издательский дом также участвовал во всех этих акциях. Дни подписчика пройдут и в ноябре: 12-го - в почтовом отделении связи №11 (поселок Энергетик), 15-го - в 40-м отделении (Сосновый бор), 17-го - в Иволгинском почтамте, 18-го - в Тарбагатайском почтамте.

С 21 по 27 ноября УФСРБ проводит «Неделю подписчика» среди индивидуальных подписчиков. Приглашаем принять активное участие в этих акциях!

ЛЕОНИД ПОТАПОВ ХЯАГТЫН АЙМАГТА

Буряад Республикын Президент Л.В.ПОТАПОВ 2005 оной ноябрийн 8-9-дэ албан хэрэгээрэ Хяагтын аймагаар ябаж эрээ.

Түрүүшын үдэр Леонид Васильевич Тамир нуурин хүрээ, нэн түрүүн социальна халбарин объектүүдэй ажал хэрэгүүдтэй танилсаа: нотагай соёлой байшан, дунда хургуули, тийхэдэ «Родина» гэнэн хүдөөгэй үйлдбэрийн кооператив болон эрхэтэдэй үмсын ажахы. Удаань республикын толгойлогшо Семеновко нууриной хамгаалгын дамба, Кудара-Сомон нууриной Кударинска больница ошожо хараа. Баян-Булаг болон Алтай нууриной хургуулинуудай байдалтай танилсаа, нотагай ажа-нуугшадтай суглаануудта хабаадаһан байна.

Ноябрийн 9-дэ Л.В.Потапов Наушки тосхон хүрээ, Зүүн Сибирийн түмэр харгын объектүүдэй болон участково

больницын хүдэлмэритэй танилсаа. Хоронхой нууриной участково больницадашы, гадна Хоронхойн ашагта малтамал олзоборилодог компанида болон комбикорм үйлдбэрилдэг заводто Леонид Васильевич анхаралаа хандуулаа. Нүүлэй үедэ эршэтэйгээр хүгжэжэ байһан Хяагтын-Адаг нууриной «Хяагтын» ОАО-гой гахайн комплекс, хүүгэдэй сэсэрлиг болон психоневрологическа интернат ошожо хараһан байна.

Үдэһөө хойшо аймагай түбтэ республикын толгойлогшо Слобода тосхоной котельнэдэ, уласхоорондын автомобильна хилэ шадархи гарасада, 23-даху дунда хургуулида, хубиин олзын хэрэг эрхилэгшэ В.Д. Самбуевый магазин болон баазада хүрөө. Түгэхэдөө Буряадай Президент Хяагта хотодо аймагай эдэбхитэдэй суглаа үнгэргөө.

Буряад Республикын
Правительствын мэдээсэлэй таһаг.

«РОДИНА» ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ТООДО

Буряад орондо «Родина» гэнэн политическэ партиин регионална таһаг нёдондо жэлэй февраль һарада байгуулагдаһан юм. Мүнөө үедэ республика дотор тус партиин гэшүүдэй тоо мянга гаран болонхой. Гэбэшье Буряад Республикын Арадай Хуралай депутатууд сооһоо 9 депутат «Родина» партиин фракцида ороно.

Регионална таһагай Соведай түрүүлэгшээр «Байкалфарм» гэнэн ОАО-гай генеральна директор М.Э.Матханов хунгаданхай.

Эндэ һая Буряад орон руу «Родина» партиин зүгһөө Гүрэнэй Дүүмэдэ хунгаданхай Олег Иванович Денисов ержэ, эндэхи таһагай ажаябуулгатай танилсаа. Олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй түлөөлэгшэдтэй

уулахадаа, Олег Денисов Буряадай регионална таһаг һүүлэй үедэ үрэ дүнтэйгөөр ажалаа ябуула гэжэ тэмдэглэе. Тэдэнэй тоо олон болоо, мүн республика дотор үнгэргэгдэжэ байдаг хэмжээ ябуулгануудта эдэбхитэй хабаадана, туһа хүргэгдэнэ гэшэ.

2003 оной Гүрэнэй Дүүмэдэ хунгалтын болоходо, Буряад оронһоо «Родина» партиин түлөө 17820 хүн дуугаа үгэһэн байна. Тиймэнэ манай эндэ нотагай таһагууды нээхээр түсэблэгдэнэ. Улаан-Үдын Октябрьска, Советскэ районуудта, Хурамхаанда «Родина» партиин нотагай таһагууд нээгдэнхэй. Прибайкалийн, Захаминай аймагуудаар энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Ешигма ЦЫБЕНОВА.

ЯАРМАГ ҮНГЭРӨӨ, ГЭБЭШЬЕ...

Хүдөөгэйхид урдань мяха худалдаһаа Улаан-Үдэ ерэхэдэ, «Ногоон» базар дээрэ гараад, ооһэдөө наймаалдаг бэлэй. Харин һүүлэй арбаад жэлэй туршада дэлгүүртэ асарһан мяхынь олзо эрхилдэг наймаашада амадажа абаад, сэн нэмээд, манда худалдадаг болонхой. Арай гэжэ тэжээһэн үхэр, гахайнгаа мяхы хүдөөгэйхид ооһэдөө худалдажа шадаһаа болонхой. Юуб гэхэдэ, дэлгүүртэ тэдэнэртэ худалдаанай нууришы олдодоггүй.

«Центральная» гэжэ нэрэтэй болоһон «Ногоон» базар дээрэ ноябрийн 7-до мяха худалдаанай яармаг үнгэрбэ. Республикын

16 аймагуудһаа малшад, тэрэ тоодо хубиин ажахынхид, хүдөөгэй кооператорнууд өөһэдөө ержэ, өөрынгөө мяха наймаалаа.

Янза бүрийн мяхан, тэрэ шэлэн индюк болон галуунай мяхан худалдаанда байба.

Яармагта ерэхэн республикын Президент Леонид Потапов энэ үүсхэлые хайшаагаад, саашадаа нимэ гуриаар наймаа эрхилжэ байгаа һаа, ехэл зохид һэн гэжэ мэдүүлбэ.

Иимэ гурим нэбтэрүүлхын тула хүдөөгэйхид дэлгүүртэ өөрынгөө нууринууды олохо ёһотой. Харин мүнөө үедэ Улаан-

Үдын олон тоото дэлгүүрнүүдтэ гол түлэб мяханай олзо эрхилэгшэд наймаалжа байдаг. Хүдөөһөө мяхыа асарһан хүндэ нуури үгэдэггүй.

Николай НАМСАРАЕВ,
манай корр.

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ
фото-зураг.

«Дэлхэйн амисхаал» - 2005

ХӨӨМЭЙ ДУУНАЙ НҮР ЖАБХАЛАНТА НАЙНДЭР

«Дэлхэйн амисхаал» гэнэн хөөмэй дуунай уласхоорондын гурбадахи фестивал Алтай, Хакаси, Тыва, Монгол болон Агын автономито тойрогһоо 28 бэлитгэниие суглуулба. Энэ ушараар пресс-конференци эмхидхэгдэнэ байна.

2000 ондо анха түрүүшынхид иимэ фестиваль дэлхэйн амисхаал болохо Байгал далайн дэргэдэ байдаг Буряадтамнай үнгэрһэн гэжэ хануулаа. Тийхэдэһе хөөмэй дуунда абьяастай зоние нилээд суглуулаа бэлэй. Тэрэнэй удаа удангүй республикада хөөмэй дуунай Россин хургуули байгуула гэжэ шийдхэбэри гараад, 2 удаа 20-20 гаран дуратайшуул тэндэ нураа. Энээн тухай пресс-конференци дээрэ хэлэгдэбэ.

Гэхэтэй хамта фестивалда хабаадагшад Буряадай арад зондо ехэ танил. Буряадай габыата артист Леонид Бабалаев түрүүтэй Агын автономито тойрогһоо 6 хүн ерээ. Леонид Бабалаев хөөмэй дуунай Россин хургуулида амжалтатай нуража гараһанай удаа, Агын

«Амар сайн» бүлгэмэй бүридэлдэ орожо, мүнөө дээрэ фольклорно бүлгэмые ударидана. Өөрын хэлһээр, Агын гимназиин нурагшадшы шабинанын болодог. Урмат Ынтаевый хүтэлбэри доро «Алтай Кай» гэнэн хөөмэй дуунай

габыатай бүлгэм юм.

Хүршэ Монгол оронһоо Чингис хаанай академиин академик, композитор Одсүрэн багша шабинараа асараа. Тэрэ хөөмэй дуунай Россин хургуулида багшалаа, шабинанын хаа хаагуур тараһай, Европодошы бии. Леонид Бабалаев шабинь болодог.

Амгалан Санжижапов Амгалан Намсараев хоёр Буряада түлөөлэн, фестивалда оролсоһонь. Амгалан Санжижапов Хэжэнгын искусствын хургуулида хүдэлнэ. Энэ жэлэй Ёрдын наадануудта эрхим үлгэршэн болоо юм.

Пресс-конференцидэ хабаадагша журналистнууд гол түлэб хөөмэй дуу гүйсэдхэхэ техникээр һонирхоо. Урмат Ынтаевый хэлһээр, ЮНЕСКО-гой этнографиин таһагта энэ талаар аргагүй ехэ шэнжэлгэ хэдэг байна. Тывада шэнжэлгын түбшы бии. Алтайн үлгэршэд хөөмэй дуугаар 7 мянга гаран

үгэтэй үлгэр 2-7 хоног соо түрээдэг заншалтай байгаа. Тиймэнэ энэ заншалынь даан абаһан «Алтай Кай» ансамбль эгээл удаан хөөмэй дуу гүйсэдхэнэйнгөө түлөө дэлхэйн тусхай номдо ороһон байна. Гэхэ зуура Урмат Ынтаевый хэлһээр, хөөмэй дуу дуулахадаа, дуушан бүхэн өөрын техникэ хэрэглэдэг, зарим зон хүйтэн агаар хоолой соогоо тогтоожо дуулаһашы ушар дайралдана. Тийбэшы Одсүрэн багшын тэмдэглэһээр, хүн бүхэн хөөмэй дуу дуулажа нураха аргагүй - бэлиг талаан хэрэгтэй. Фестивалда хабаадагшадтай һанамжаар, амидад гү, али амиды байгааһин эдэб абыа дууриан хөөмэй дуу гүйсэдхэлгэ - үни сагай заншал мүн. Үнэхөөрөөшы, энэ заншал Монгол, Алтай, Хакаси, Тыва, Хальматга байна. Буряадтамнай хөөмэй дуу гүйсэдхэлгэ баһал һэргэн хүгжөөгдэжэ эхилэ.

- Түбэнгийн хоолойгоор дуулаха хэрэгтэ һананай хизаар

байдаггүй. Заримашуул баһаа дууладаг, зарим нэгэн дала хүрөөд дуулажа эхилдэг, - гээд Урмат Ынтаев хэлэнэ.

РЦНТ-гэй ахмад мэргэжэлтэн Сергей Доржиевай хэлһээр, хөөмэй дуу шагнагшад өөр өөрын танил абыа олодог юм. Нэгэндэ уужам талын дэбисхэр дуулдаа һаа, нүгөөдэдэ - уула хабсагайн, түргэн гүйдэлтэй гол горхоной абыан үзэгдэдэг. Энэнь тон гайхалтай - ёһотой искусство болоно бшуу.

Республикадамнай дээрэ дээрэһээ үргэн дэлсэтэй уласхоорондын соёлой хэмжээ ябуулганууд эмхидхэгдэжэл байна. Хатарай, театрай, энэ мүнөө - хөөмэй дуунай һайндэр сонсохогодо. Соёлой болон олондо мэдээсэлгын министрэй орлогшо С.А.Добрыниной һануулаһаар, урданай үшөө «Алтаргана» хүлээнэ.

Сарюна ЭРДЫНЕЕВА,
Р.Н. БАЗАРОВАЙ
фото-зурагууд.

Ноябриин 3 - республикын Агропромышленна комплексн хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

МЭРГЭЖЭЛЭЙНЬ НАЙНДЭРӨӨР АМАРШАЛАА

Буряадай гүрэнэй хүдөө ажыхын академиин актов зал соо хүдөө ажыхын хүдэлмэрилэгшэдэй найндэр тэмдэглэгдэбэ.

Эндэ сугларагшадые мэргэжэлэйн найндэрөөр хүдөө ажыхын болон эдэе хоолой министр Виктор Бубнов амаршалһанайнгаа удаа энэ халбаряар туйлагдаһан эрхим дүнгүүдые согсолбо. Тэрэнэй мэдээсэһээр, тоосоото 9 харын туршада хүдөө ажыхын халбаряар продукци үйлдбэрлэг хэдаа нэдондоной хитой сасуулхада, 3,5 процентээр дээшэлһэн байна. Мүнөө жэлэй июль, август харануудта ороото ургамалнууд гандажа, ханһанда хүрэмэ ургаса үгөөгүй гэжэ тэрэ тэмдэглэе.

Хэды тиигэбэшье найн ургаса ургуулһан ажыхынууд бии. Нэрлэбэл, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» гэһэн хүдөө ажыхын кооперативайхид 10 мянган тонноо дээшэ орооно суглуулжа абаа. Тэрэшэлэн Зэдын аймагай Борьёогой госплемзаводой ажалшад таряан ажалаар баһал найн дүнгүүдые туйлаа. Нэрлэгдэгшэ хоёр ажыхынуудта республика дотор хуряагдажа абһан бүхы орооно таряанай 20 процентнь ургуулагдаа. «Искра» гэһэн хүдөө ажыхын кооперативы мүнөө Василий Михайлович Коршунов амжалтатай ударидаана. Харюу салгата тушаалда урагшатайгаар хүдэлхэһөө гадна эрдэмэй хүдэлмэри дүүргэһэн байна. Хүдөө ажыхын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай дүн согсолһон энэ суглаанада тус академиин ректор Александр Попов тэрээндэ хүдөө

Л.Цыбеновада шагнал барюулагдана

ажыхын эрдэмэй кандидат болоһыень гэршэлһэн диплом баяр ёһололой оршондо барюулаба. Газар элдүүригэдэ, таряа ургуулгада зорюулагдаһан тэрэнэй хүдэлмэри үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө гэжэ эндэ мэдээсэгдэе. Үшөө ахамад агрономоор энэ ажыхыдаа хүдэлжэ байхадаа, Василий Коршунов эрдэм шэнжэлгынгэ хүдэлмэри эхилһэн байна. Энэнь ажыхын саашанхи хүдэлмэридэ ехэ тунһатай байхань арсаһагүй.

Таряан ажал найнаар эрхилжэ байгшадһаа гадна һу үйлдбэрлгөөр, овоц ургуулгаар, мал ажал эрхилэлээр онсо шалгарһан ажыхынууд министрэй элдхэл соо тэмдэглэгдэе.

Кабанскын аймагай «Байкальское» гэһэн туршалгын ажыхыда овоц ехээр ургуулжа, республика соогоо шалгараа.

Хүдөө ажыхын министрэй элдхэнэй удаа республикын Президент Леонид Потанов агропромышленна комплексн хүдэлмэрилэгшэдые мэргэжэлэйн найндэрөөр амаршалаад, хүнгэн бэшэ ажалдань саашанхи амжалта хүсэбэ. Удаань тэрэ хүдөө ажыхын бүлэг ажалшадта Правительствын үндэр шагналнуудые барюулаа.

Тэрэнэй һүүлдэ хүдөө ажыхын министр Виктор Бубнов ажалай мурсыөөндэ шалгаршадта элдэб номинацинуудаар мүнгэн шангуудые барюулаа. Хамта дээрээ энэ

Суглаанай үдэ

үдэр 70 коллективүүд, хүдөө ажыхын хүдэлмэридэ онсо габьяатай байһан ажалшад шагнагдаа. Жэшээлхэдэ, «Буряад Республикадахи муниципальна эрхим байгуулга» гэһэн номинацида Зэдын аймаг 1-дэхи һуури эзэлжэ, 50 мянган түхэриг мүнгэн шангаар урмашуулагдаа. 2-дохи һуурида - Мухар-Шэбэрэй, 3-дахыда - Сэлэнгын аймаг гараа гэжэ тэмдэглэтэй. Тэдэ тус тустаа 40 болон 30 мянган түхэриг мүнгэн шанда хүртөө.

Тиихэдэ Россин Профсоюзудай байгуулагдаһаар 100 жэл байгша ондо гүйсөө. Энэнтэй дашарамдуулан, ойн баярай медальнууд бүтээн гаргагдаһан байна. Республикын хүдөө

ажыхын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай комитедэй зүгһөө хүдөө ажыхын министр Виктор Бубновта, хүдөө ажыхын академиин ректор Александр Поповто иимэ медальнууд зүүлгэгдэе. Тэрэшэлэн Россельхозбанкда ходо хандажа, тэрэнһээ мүнгэн тунһаламжа абадаг Улаан-Үдын шубуунай фабрикын генеральна директор Виктор Дондуков нэрлэгдэгшэ банкын энгэрэй тэмдэгээр шагнагдаа.

Баяр ёһололой суглаанай түгэсхэдэ нэрлэгдэгшэ академиин оюутад гоё найхап концертнаада хүдөөгэй ажалшадта харуулаа.

Эльвира ДАМБАЕВА,
Радна-Нима БАЗАРОВАЙ
фото.

Шухала асуудалаар хөөрөлдөөн

ЗАХААМИНДА ЗАХЫН БУУСАНУУД НАЙНДЭРЭГДЭНЭ

Республика дотор мал ажалаар абһан программа орожо, амжалтатай хүдэлжэ байһан ажыхынууд олон. Захаамнай аймагта иимэ ажыхынууд бүришье олон ааб даа. Байгаалин эрхэ байдалһаа уламжалан, мал харахада ехэ таатай, бэлшээр, сабшалангай найн газартай энэ нютагта энэнь зүбтэйшье юм ааб даа. Мал ажалһаа гадна таряан ажалшье эндэ эрхилнэ. Захаамнайхидай хүдөө ажыхын байдалаар һонирхожо, эндэхи хүдөө ажыхын управлениин начальник Борис Лопсонович МОЛОСОВТОЙ манай корреспондент Эльвира ДАМБАЕВА хөөрөлдэбэ.

- Ажыхын үшөө нэгэ жэл дүүрэнгэжэ байна гэшэ. Танай нютагаар таряан ажалаар ямар дүнгүүд туйлагдаба гэшэбэ?
- Хабарнай хүйтэн байжа, орой тарилгаа эхилэбди. Май, июнь соо шийгтэй байгаа, гарямнай найн ургажа байгараа, гэнтэ августын эхээр гандажа захалаа. Тиин түсэблэһэн таряагаа абажа шадаагүй байнабди. Урда жэлэй ургасын 80 процентыень лэ абаабди. Орооһото ургамалнуудые мүнээршье сохижо, ехэ хохидол ушаруулаа.

Гэхэтэй хамта зарим нютагуудта үбһэ ногооной найн ургаса хуряажа, малай үбэлжэлгэдэ түгэс бэ-лэдхэлтэй гэжэ тэмдэглэхээр. Эдэмнай Борто, Мылэ, Сагаан Морин гэһэн нютагууд болоно. Хамта дээрээ 300 мянган центнер үбһэн бүхы аймагаар нөөсөлгдөө. Харин таряанай ургаса 43 мянган центнертэ хүрэнэ. Урда жэлдэ 65 мянган центнер орооһо таряа хуряажа абһан байгаабди. найн юмэниинь гэхэдэ, ута намар боложо, малшаднай мүнөөшье болотор малаа бэлшээһээр. Энэнтэй ашаар үбэлжэлгын «ута нюргы» үбһэ тэжээлээр дутадангүй дабажа шадахабди гэжэ ханагдана.

- Мал ажалаар ямар байдалтайбга?
- Аймагаймнай ажыхынууд гол түлэб мяха ехээр үгэдэг үүлтэртэ мал үсхэхые оролдодог гэжэ мэдээжэ. Эдэмнай хальмаг, казах үүлтэрэй мал болоно. Дүрбэн жэлэй саада тээ Хальмаг Республикаһаа бухануудые асараа һэмди. Хойто жэлын Оренбургһаа казах үүлтэрэй бухануудые асаржа, үүлтэр найжаруула хүдэлмэри ябуулһан байнабди. Тэрэнэй удаа Михайловкын хүдөө ажыхын үйлдбэрийн кооперативай һуури дээрэ үүлтэртэ малай аукцион үнгэргэһэн байнабди. Энэ аукционой туһаар Ахын аймаг найн үүлтэрэй бухануудые абаашан байна. Тиихэдэ Баунтын аймагай ажыхынуудта хальмаг үүлтэрэй 30 гаран хашарагуудые худалдаабди. Мүнөө жэлдэ Мухар-Шэбэрэй нутагын хүдөө ажыхын кооперативта 130 толгой найн үүлтэрэй хашарагууд худалдагдаа. Хальмаг үүлтэрэй нэгэ хашараг амидын шэгнүүрээр килограммын 50 түхэригөөр наймаалагдана. Энэмнай ехэ найн ажал гэжэ ханагдана. Хальмаг, казах үүлтэрэй малай тоо олон болгоо наа гэжэ ехэ оролдодди. Россин Правительствын зүгһөө

хүдөө ажыхыда анхарал хандуулжа, мал ажал үсхэбэрлэхэ программа абтанхай гэшэ. Бидэ энэниинь найн ойлгожо абаад, баһал мяханай үүлтэрэй мал үсхэбэрлэгэдэ бүхы ханалаа табинабди. Малай һүрэг олон болобол, ганса Захааминшье бэшэ бүхы Буряад нютагнай баяжаха байна ха юм.

- Мал үсхэбэрлэгэдэ тон ехэ анхарал хандуулжа байгаа хадаа, үүлтэр найжаруула, хүдэлмэри ябуула хүдэлмэрилэгшэдээр хэр хангаданхай гэшэбга?
- Энэ талаар хэсүүхэн байдалтай боложо байнхайбди. Гурбан жэлэй саада тээ хүдөө ажыхын управлениүүдтэ хүдэлдэг зоной тоо хороожо эхилэе. Малай үүлтэр найжаруула хүдэлмэри ябуулаад зоотехнигэй тушаал болуулагдаа. Мүнөө нютагууд хүдөө ажыхын управлени таһаг болгодожо, 3-4 мэргэжэлтэ үлэжэ байнхай. Манай Захааминда мүнөө дээрээ управлени гээд ябаһан заңдаа,

саашаа юун болохо юм, саг харуулна бээ. Хүдөө нютагуудааршье зоотехник гэжэ мэргэжэлтые ажыхыда барихаяа болонхой. Малай эмшэн гэжэ байбашье, энэ ажалые хэжэ шадахагүй байна. Тиимэһээ хүдөө ажыхын управленидэ үүлтэр найжаруулгын хүдэлмэри эрхилхэ мэргэжэлтэ байхал ёһотой гэжэ ханагдана.

Мини ханахада, республикын, аймагай бюджеттэ иимэмэргэжэлтэдые хүдэлгэхын тула мүнгэн хараалагдаха ёһотой. Үгы гэбэл, мал ажалаар абһан зорилгонууд бэелүүлэгдэхэн хүшэр, үүлтэр найжаруула хүдэлмэри буруутаха гэжэ ханагдана.

- Хүдөө нютагы социальна талаар хүгжөөхэ зорилготойгоор абһан республикын программа Захааминда хэр бэелүүлэгдэнэ гэшэбэ?
- Манай аймагай хүдөө ажыхын халбарин 15-16 залуу мэргэжэлтэд тус программын ёһоор гэр байратай болоһон байна. Энээнһээ гадна хүдөө нютагуудаарнай социальна объектүүд баригдана. Заха холын малшадые унаар, тиихэдэ зайн галаар хангаха, тиишэ ошоһон харгы бариха гэһэн зорилгонууд бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

- Нютагайнгаа залуу бүлэнь хөдөө нютагта түбхинүүлжэ, мал ажалда хабандуулажа программа аймагай захиргаанай талаһаа абтанхай. Тэрэнэй зорилгонууд тухай хөөрөжэ үгы?
- Төөбийн, таабайнгаа буусануудые нэргэжэе, хүдөөдэ

залуушуудые түбхинүүлжэ программа 1998 ондо хараалагдан абһан байна. Долоон жэлэй туршада мал ажалда хүдэлхэ залуушууд мүнгэн тунһаламжа үзүүлэгдэе. Энэ хугасаада 300-гаад гэр бүл урданай буусануудтаа түбхинэжэ, мал харана. Мүнөө жэлдэ энэ программада 600 мянган түхэриг манай захиргаанай талаһаа һомологдохо юм. Хүдөө гаража хүдэлхэ залуушуудта тунһаламжа хүргэхэ гэхэдэмнай, мүнгэн ехэ хүртэнгүй. Мал ажал хараха залуу бүлэнэр манай Захааминда ехэ олон. Правительствын талаһаа энэ найн үүсхэлнай анхаргагдажа, мүнгэн тунһаламжа үзүүлэгдэ-бэлнэ, найн байгаа гэжэ ха-нагдана. Гүрэнэй дэмжэлгэ үзүүлэгдэбэл, адууна манай үшөө олон болохо аргатай. Энэ программын ёһоор ехэ ажал хөгдэе. Буусануудтаа гараһан залуу бүлэ бүхэндэ аймагай захиргаанай талаһаа 200 мянган түхэриг үгтэнэ. һомологдоһон мүнгэн ашара харюулжа байнхай. Юуб гэхэдэ, 1998 ондо манай аймагта 27 мянган эбэртэ бодо мал тоологдожо байһан наа, мүнөө үеын байдалаар 36 мянганда хүрэнхэй.

- Борис Лопсонович, мэргэжэлэйнгэ найндэртэй дашарамдуулан, хүдөөгэй ажалшадта юу хүсэхэ байнабга?
- Россин, тиихэдэ манай республикын хэмжээндэ хүдөө ажыхыгаар абһан программа-нууд мүнгөөр тэдхэгдэжэ, нютаг бүхэндэ амжалтатай бэелүүлэгдэжэ байг лэ гэжэ хүсэнэб. Тиигэбэл, хүдөө ажыхымнай байдал нэргэхэ аргатай.

«Гуа сэсэн хатан-2005» гэхэн конкурсно

«ТЕАТР - МИНИИ ДУРАН, СЭДЬХЭЛ, АЖАБАЙДАЛ, ЭЛШЭ ГЭРЭЛ...»

гэжэл хэлэхэ дүүрэн эрхэ ВСГАКИ-гай дээд мэргэжэлтэй багша, искусство шэнжэлэгын доктор, профессор, МАН-ай академик, Буряад Республикын Гүрэнэй шангай лауреат Валентина Цыреновна Найдкова даалагдана бшуу. Мэдээжэ эрдэмтэн нэрэ Буряад ороноймнай соёл, искусствын түүхэтэй, хүгжэлтэтэй сэхэ холбоотой байна. Буряад театр шэнжэлэгын эхин хуури табиһан Валентина Цыреновнагай наһанайнь, ажалайнь, ажабайдалайнь намтар түрэл тоонто Түнхэнһөө, аба, эжынь буянаа, адистай аршаан булагһаа, анхаран, анхаран ажаһууһан, ялас гэмэ хурса бэйгээрээ сахилгаан мэтээр сахилан ошонон, хурса бэйгэтэй, алдар суута поэт, журналист, революционер байһан Мунко-Саридак ахаһаань, алыг дээрээ абан, дүмэн ябаһан суута энергетик болоһон Доржо ахаһаань, абгайгаа үргэн, дахан ябаһан Василий (хэлэ бэшгээй эрдэмэй доктор болоһон) дүү хүбүүһэнь эхи табижа, өөрын гайхамшагта хүсэл ехэтэй орьёлһоо, наһанһаа хүсэл-дүүлдэг шэн зоригһоо, гүн ухаанай бодолһоо, гүнзэгы мэдэсэһээ, зүрхэ сэдхэлэй хүбшэргэйһөө дулдыдаһан байха юм.

Түнхэнэй аймагай Тооро нотагта түрэнэй Валентина басаган баһаа, гүлмэр залууһаа хүбэлгэн ухаатай, угай бэйгэтэй, уран шадабаритай байһан юм. Ревкомой түрүүлэгшэ, шанга хүсэл зоригтой түрүүшын коммунистуудай нэгэн Цырен эсэгэн арадай судыг, Түнхэнэй болон Сэлэнгын аймсоведүүдэй түрүүлэгшээр хүдэлхэн габыятай, харин хайхан сэдхэлтэй Сырен эжынь нүхэрөө дэмжэжэ, ликбезэй түрүүшын багша боложо, олон зоние үзэг бэшгэтай танисуулан адартай юм.

Эгээл ехэ ахань, поэт, литературы талаар шүүмжэлэгшэ, «Буряад-Монголой үнэнэй» хүдэлмэрилэгшэ, Буряадай Уран зохиолшодой холбооной харюусалгата секретарь Будажаб Цыренович (Мунко-Саридак) 20 наһа хүрөөдүйдөө олон зохиол, шүлэг бэшэжэ үрдиһэнэйн гайхалтай, омогорхоомор байна.

1940 ондо эсэгынгээ наһа бараһанай удаа Доржо ахань Валентинае дэмжэжэ, Улаан-Үдын театрально-хүгжэмтэ училищида театральна таһагта оруулжа, ерээдүйн гол мэргэжэлдэ нүлөөлөө бэлэй.

Мэргэжэлтэ артистка болоһон Валентина Цыреновна (миниин мама Гыма Бадмаевна суг нуража эхилһэндэнь, Валентина Цыреновнагай амжалтаар баясадаг

байһаарнь омогорходогби) 50 гаран гол рольнуудые буряад драмынгаа гол театрта наадаад, Буряад искусство болон литературыын II декада дээрэ Москвада уран бэйгээрээ үндэрөөр сэнгэгдээд, ГИТИС-эй аспирантурада нуража, эрхимээр дүүргэһэн габыятай. Уран хурса гуурһатай шэнжэлэгшэ, олон газетэнүүдтэ статьянуудаа гаргаһан журналист В.Ц.Найдкова «Байгал» журналай шэнжэлэгын таһагыг хожомынь ударидаа һэн.

«Современный бурятский драматический театр» гэхэн түрүүшын монографияраа диссертация хамгаалжа, Буряад орон соогоо түрүүшын искусство шэнжэлэгын кандидат болоһон габыятай. 1964 онһоо Зүүн Сибириин Гүрэнэй соёлой институттай хуби заяагаа, багшынгаа харгы холбоһон бэйгэтэй хурган хүмүүжүүлэгшэ, багша, шүүмжэлэгшэ Буряадай ерээдүйн бэрхэ багшанары, режиссернуудые, артистнуудые, соёлшодые хурган хүмүүжүүлээ, эрдэм мэдэсээ дамжуулаа. 1966 онһоо докторантурада гараһан бэйгэ талаантай багшада 1972 онһоо нуража гараһан хадаа (Россин искусствын габыята ажал ябуулагша Н.Е.Логачевой класс) эрилтэ ехэтэй, ехэ эрдэм мэдэсэтэй, гүн бодолтой, сэдхэл хайтай багшадаа заалгажа гараһанай, миниин журналистын хүдэлмэридэ ехэ хайн нүлөө, ашатай үр дүн үзүүдэ гэжэ багшадаа ходоодоо баяр баясхан хүргэн, шэнэ премьернүүдтэ, театральна фестивальнууда уулзан, хөөрлэдэн ябадагбди.

Намтай суг нураһан бэйгэтэй режиссер, республикын искусствын габыята ажал ябуулагша, ВСГАКИ-гай доцент Джемма Баторова, республикын габыята артистнууд Баста Цыденов, Людмила Юданова, Людмила Недугова болон бусад Валентина Цыреновнадаа баяры хүргэн ябадагбди, ябахадби.

1980 оной январьта Искусство шэнжэлэгын эрдэм-шэнжэлэгын

бүхэсоюзна институтта докторой диссертаци хамгаалһан В.Ц.Найдковагай хүүдэ долоо хоноод, дүү хүбүүниинь Василий Цыренович Бүхэдэлхэйн литературы институтта докторско диссертация хамгаалһан ушар хадаа гэр бүлын баян арга боломжо, талаан бэйгын гэршэлээ һэн. Бури урид 1974 ондо бэлдэгдэһэн Валентина Цыреновнагай (докторско диссертациин эхин үндэһэ табиһан) бэшэһэн «Бурятский советский драматический театр» монографияин хүүдэ олон тоото номууд, хүдэлмэринүүд, эрдэмэй статьянууд, суута артистнууд тухай зураглалууд республикмынай соёл, искусствын хүгжэлтын шатануудые элэрхэйлээ. Оло дахин горсоведэй депутат, Верховно Сүүдэй арадай заседатель ябаһан суута багшын, хурган хүмүүжүүлэгшын зүрхэ сэдхэлэе театрнуудай хүгжэлтэ, артистнуудай хуби заяаһаа гадна, юрын хүнэй хуби заяан һонирхуулаа, хүлгүүлээ.

СТД-гэй (анхан WTO-гой гэшүүн), Рериховскэ бүлгэмэй гэшүүн Валентина Цыреновнагай аша оролдолгоор, олон статьянуудай үндэһөөр олон тоото бүхэдэлхэйн, уласхоорондын театральна фестивальнууд, тэрэ тоодо ВСГАКИ-да үнгэргэгдэдэг заншалта фестивальнууд, уласхоорондын симпозиумууд, монгол туургата арадай, хаяхан эхидхэгдэһэн «Желанный берег» гэхэн уласхоорондын фестивальнууд, бусад эрдэмэй конференцинууд боложо, Зүүн Сибириин театрнуудай саашанхи хүгжэлтэ элэрхэйлээ, шабинартаа эрдэм мэдэсээ дамжуулаа.

Жэшээн, хоморой шухаг ЦАМ тухай үнгэтэ хайхан номын үнэхөөрөө эрдэм мэдэсын эрдэни зэндэмни болонхой. Зохёохы ажаалынгаа дүнгөөр нураһалсалай олон пособи, ном, статья саг үргэлжэ гаргажа, бүхы дэлхэйн эрдэмтэдтэй харилсажа, баян бэйгээ булантай хубаалдажа, оюугадаа дамжуулжа, саашанхи харгыдань үрээл үгэнүүдэ, захилаа хүргэжэ байдаг хүндэтэ багшадаа, театр бүхэнэй хүгжэлтэдэ хубитая оруулжа, зүб харгынь заажа, захижа, залуу артистнуудые эхин замһаань дэмжэжэ, һүр хүдэнь үргэжэ байдаг хурган хүмүүжүүлэгшэ Валентина Цыреновнадаа үдэр бүхэндэ жаргалай хайхание үзэжэ, үглөө бүхэндэ наранай хайхание хаража, шабинарайнгаа амжалтаар омогорхожо, театрнуудайнгаа туйлалтаар баясажа ябахынь хүсээ!

Бэлигма ОРБОДОЕВА.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В.Ц.Найдкова.

Гэр бүлын альбомһоо.

Молодые ученые - новой России

ПЕРВАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ ОБ ИННОВАЦИЯХ В НАУКЕ

В конце сентября в Иваново прошла I Всероссийская школа-конференция «Молодые учёные - новой России. Фундаментальные исследования в области химии и инновационная деятельность». Организаторами школы стали Российская академия наук, Институт химии растворов РАН (Иваново), Ивановский государственный химико-технологический университет. Институт проблем химической физики РАН (г.Черноголовка), Российский Фонд фундаментальных исследований, Российское химическое общество им. Д.И.Менделеева, Администрация Ивановской области.

Проведение Школы - конференции призвано активизировать инновационную деятельность молодых ученых России, способствовать развитию новаторской деятельности и коммерциализации результатов научных исследований, расширению связей между наукой и производством.

На открытии школы-семинара выступил вице-президент компании «Innocentive» Али Хусейн. «Для меня большая честь выступать перед учёными ... Ваши ведущие университеты дали миру великих учёных - Павлов, Мечников, Менделеев, Семёнов в области химии, Черенков, Ландау, Басов, Капица - в области физики. ... Сейчас мы сотрудничаем с более чем 80 тыс. ведущими учёными мира ... и с 29 лидирующими университетами по всей России. ... Такое партнерство даст российским учёным путь к открытому сотрудничеству по всему миру...».

В пленарной секции прозвучало несколько докладов. Лекцию «Методические проблемы формирования Российской инновационной системы» академик, члена Президиума РАН, сопредседателя оргкомитета С.М.Алдошина представил В.М.Потапов, зам. руководителя центра коммерции РАН.

В своём докладе доктор философии Д.Панетта сообщила, что компания Innocentive (Innocentive) был создан для того, чтобы способствовать развитию инноваций и производительности в области научно-технических исследований и компаний по всему миру. С докладом «Наука, инновации, экономика знаний: проблемы развития России» выступил д.э.н., профессор Варшавский А.Е. Он остановился на анализе инновационной деятельности в науке в мировой практике, в центральной и региональной инновационной политике в России.

О перспективах развития химии и технологии возобновляемого растительного сырья на Севере выступил чл.-корр. РАН Кучин А.В.

Об опыте инновационной реализации химических исследований на примере ультрадисперсных фторполимерных материалов сообщил академик РАН Бузник В.М. Свой доклад «Природные полимеры. Новые перспективные модификации» представил слушателям д.х.н., проф., директор Ивановского института химии растворов, сопредседатель оргкомитета Захаров А.Г.

На секционных заседаниях и на стендовых сессиях было представлено 70 докладов молодых учёных. При этом руководителями секций были сами сотрудники Института химии растворов РАН, члены Совета молодых учёных Ивановской области. Все сообщения были очень интересны, отражали высокий уровень научных исследований. На одной из секций с докладом об измерении электропроводности и pH-метрии основных ингредиентов биологической жидкости выступил сотрудник Института общей и экспериментальной биологии СО РАН Цыренжапов А.В.

Организационный комитет Конференции учредил премии и почётные грамоты молодым учёным за лучшие доклады и разработки.

Б.БАДМАЕВ.
НА СНИМКЕ: молодые учёные А.Ворошилов (Саратов), Е.Филатов (Новосибирск), А.Цыренжапов.

Иду одна по улице пустынной
Под тяжкой нашей замедляю шаг.
Насколько осень уж становится

унылой,
Насколько явен сокрушительный
размах.

Опали листья, золото развеяв,
Деревья голые застыли, онемев,
Душа заплакала, себя умерив,
На холод жаловаться, не посмев,
Дождём насквозь промывая дорога
Не манит совершать свой путь,
Так поселается внутри тревога,
Так ощущается обыденная жуть.

Тихая радость ворвётся в мой дом.
Тихая радость меня успокоит.
Может быть прелесть находится в том,
Что незаметно, случайно бродит
Средь незатейливых будничных дней,

Средь беспокойных уныний.
Что тебя в этом потоке людей
Так раздражает отныне?

Пусть набегает мерно волна,
Что-то смывая быстро.
Я постараюсь проверить сама.
Как бы чего не вышло.

Грезился, грезился путь мне счастливый,
Грезилась, грезилась встреча с тобой,
Но потерялся мой день торопливый,
Так и не ставший надежной судьбой.
Где-то оставлен и не привечен
Дом, из которого тихо ушла.
Думала будет костер мой вечен -
Искра любви погасла до тла.

Что-то случилось совсем непредвиденно,
Хлынули беды - и жизнь обожгла.
Как не старалась быть я увиденной,
Снова вернуться к тебе не смогла.

Новые стихи

Хотелось мне добра и света,
Хотелось веры и любви.
Но кончилось внезапно лето,
Настала пасмурные дни.
Дохнула холодом природа,
Померкли яркие цветы.
Откуда, из какого рода
Явились тихие мечты?
Они звенели радостной надеждой,
Рвались навстречу бурной красоте,
Но жизнь предстала полною неведждой,
Отныне полет к небесной высоте.

Людские встречи, людские тайны -
Они как будто бы случайны.
Они как будто бы редки,
Но где-то есть и те шаги,
Что сделать просто невозможно,

Людмила КАЗЮКА

Не будь душа так осторожна,
Откройся, позови на свет.
Пусть будет радостен расцвет.
Пусть будут звезды негасимы,
И дни прошедшие любимы.

Летает душа, летает,
И мысли бегут всевозвез.
Где-то живет, обитает
Один и тот же вопрос:
«Зачем появляются люди,
Страдают и губят себя?
Зачем отвергают люди
То, что познать нельзя?»
Ведь тайны, они есть тайны,
Ведущие в глубь веков,
Их действия не случайно
Избавлены от оков.

Буряадад гүрэнэй университетэдэй 10 жэлэй ойдо

НАЙДАМТАЙ ХАРИЛСААМНАЙ БЭХИЖЭГ ЛЭ

Монголой айлшанай хөөрөөнөө

Буряадад гүрэнэй университетэдэй байгуулагдахаар 10 жэлэй ойн баярта холо ойрын хүндэтэй айлшад олоор бууһан байна. Тэдэнэй тоодо Монголой гүрэнэй университетэдэй ректор Ц.Ганцог айлшаар эрээ юм. Хүндэтэ багша Буряад орон руу түрүүшынхээ эрээ. Зүгөөр албанай хэрэгээр Эрхүү, Москва бусад Россин хотонуудаар ябаһан байна.

хургуулида хуража байхадаа, ерээдүй сагай ректор физикийн олимпиадада хабаадажа, түрүү хуури эзэлһэн юм. Тиихэдээл саананхи хуралсалай замаа физикийн шэглэлтэй нягта холбохо гэжэ шийдээ юм. Физик-ядерщик зиндаатай ректор Россида, Германида мэргэжэлээ дээшлүүлжэ, хургуули гараһан байна. Юһэн жэлэй туршада Монголой университетэдэй ректорээр хүдэлнэ. Холын айлшантай уулзахадаа, бидэ тэндэхи дээдэ хургуулийн ябасатай, онсо шэнжэнүүдыень асуугаа болонобди.

1942 ондо байгуулагдаһан Монголой гүрэнэй университет түрүүшээр оройдоол эмшэлэлгын, хүдөө ажарын, багшанарай факультедуудыень нээһэн юм. Оюутада дээдэ мэргэжэл олгохо багшанар гол түлэб СССР-һээ ерһэн байгаа.

Мүнөө Монголой гүрэнэй университетэдэ 12 факультет бии. Тэндэ 300 гаран хари гүрэнэй, Монголой 12 мянган залуушууд хурана. Мүнөө үсын эрилтэдэ таарама хуралсалай 7 байшантай. Хүдөөгэй үхибүүдтэ дурадагдаһан 5 байра баригданхай. Жасадаа 300 мянган гаран номтой библиотекэдэ оюутада

эрдэм шудалха аргатай. Монголой гүрэнэй библиотекын үүлээр тус библиотекэ номойнгоо жасаар, томо байшангаараа хоердохи хуурида гарана.

Манай эндэхидэл адли залуушууд экономистын, юристын, хари хэлэнэй мэргэжэлэй факультедуудыень шэлэн ороно. Ректор Ц.Ганцогай ханамжаар, хари хэлэнүүдыень, илангаяа япон, солонгос хэлэнүүдыень шэлэһэн залуушууд дээдэ хургуулийн үүлээр тэрэ дороо ажал оложошье магад Монголдоо гү, алишынь наа, хари гүрэнүүдтэ. Зүгөөр гүрэн дотор дээдэ гарай, хайн эрдэмтэй эмшэд, хүдөө ажарын мэргэжэлтэд, инженернүүд хэрэгтэй. Теэд эдэ мэргэжэлнүүдыень үсөөн залуушуулай шэлэхэдэ, халагламаар байһыень мэдүүлнэ. Хүдөө нотагуудһаа ерһэн хүбүүд, басагад дээдэ хургуулияа дүүргэдэ, һөөргөө бусадаггүйн байһал гүрэн доторой шийдхэдэггүй асуудалай нэгэн бшуу.

Монгол гүрэнэд дээдэ хургуулинууд бараандаа түлбэритэ юм. Дунда зэргын жэлэй 300 доллар түлэжэ, хургуули хэгдэнэ гэшшэ. Монголой гүрэнэй университетэдэй оюутадай 60 процентни шахуу урьһаламжын аргаар хургуули хэдэг байна. Дээдэ хургуулияа дүүргэһэнэйнгээ үүлээр тэрэ урьһаламжаяа ажал хэжэ эхилхэдээ, бусааха хэлсээтэй. Тиин энэнь ехэл тааруу арга

боломжо гэжэ ханамжаар. Үншэн гү, али наа, тулюур, олон үхибүүдтэй гэр бүлын үхибүүдтэ хургуули хэхиень хүнтэлэлтэй урьһаламжа үгтэдэг байна.

Россин, Монголой дээдэ хургуулинууд хоорондоо ямар илгаатай гэшшэб гэжэ һонирхободи. Эндэхи хургуулинуудта хээшье гүрэнэй зүгһөө туһа хүргэгдэдэг гэжэ Ц.Ганцог ханамжая мэдүүлээ. Зүгөөр Монголой дээдэ хургуулинууд өөһэдын шийдхэбээр байра байдалаа зохёно. Тэрэнэй тоодо хуралсалай түлбэрин сэн, багшын ажалай хуруинууд гэхэ мэтые өөһэдөө хараалан түсблэнэ.

Монголдо гүрэнэй бэшэ дээдэ хургуулинууд олоор нээгдэнэ. Тиибшье хая байгуулагдажа байһан хургуулинууд Монголой гүрэнэй университетэдэй хэмжээндэ хүрэнгүй. Заншалта ёһоороо

жэл бүри эндэ олон хүбүүд, басагад хураха хүсэлтэй. Үнгэрэгшэ зун университетэдэ хураха 700 хуурида 10 мянган абитуриентнүүд мэдүүлгээ оруулһан байна. Энэ тоо тус дээдэ хургуулийн баян түүхэтэй дээдын эрдэмтэй гуламта байһаниень гэршэлнэ.

Монголой университет хари гүрэнэй 100 гаран дээдэ хургуулинуудтай хани харилсаатайгаар хүдэлнэ. Эгээл дүтын, эгээл найдамтай хани харилсаатай дээдэ хургуули - Буряадад гүрэнэй университет. Манай университетэдэй ректор С.В.Калмыков нэгтэ бэшэ Монголой дээдэ хургуули ошонон, ажарбуулгатайнь танилсаһан байна. Мүн тиихэдэ хоёр гүрэнэй университетэдэй оюутада, багшанар андалдаанай хэлсээгээр хургуули хэдэг байна. Биологийн, түүхын предметүүдээр шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэгдэхэ хэлсээтэй. Энэнь ехэ найшаалтай.

Хүндэтэ ректор Ц.Ганцогай Улаан-Үдэдэ айлшалха үедэнь манай эндэ «Желанный берег» гэхэн уласхоорондын фестиваль үнгэржэ байгаа. Аяр холоһоо мэдээжэ театрнуудай ерээд байхада, энэ ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг гэжэ тэмдэглээ. Монгол туургага арад хадаа хани харилсаагаа бэхижүүлэн, эбтэй зөтэйгээр ажалаа ябуулха тухай Монголой гүрэнэй университетэдэй ректор онсолон тэмдэглээ юм.

Эшигма ЦЫБЕНОВА.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Монголой гүрэнэй университетэдэй ректор Ц.Ганцог.
Б.БАЛДАНОБАЙ фото.

Новосибирскийн гүрэнэй университетэдэй хуралсалай талаар проректор Н.В. ДУЛЕПОВА: «БУРЯАДАЙ ОЮУТАД БЭРХЭНҮҮД ДАА»

Арбан жэлэй урда тээ Новосибирскийн гүрэнэй университетэдэй филиал Буряадад багшанарай дээдэ хургуули хоёр хамтаржа, Буряадад гүрэнэй университет байгуулагдаһан юм. Тэрэ гэнээр хоёр университетий холбоо харилсаан жэлһээ жэлдэ бэхижэжэ, хүгжэнэ. Новосибирскийн университетэдэй хуралсалай талаар проректор Наталья Владимировна ДУЛЕПОВА Улаан-Үдэ ерэжэ, гүрэнэй шаалгалтын комиссийн түрүүлэгшээр хүдэлһэн, албанай хэрэгээр хэды ерһэн юм. Тиимэһээ Буряадад гүрэнэй университетэдэй ажарбуулга үншэй мэдэхэ юм.

- Наталья Владимировна, БГУ-гай арбан жэлэй туйлалтанууд, амжалтанууд ямар гэшшэб?
- Эндэ хая байгуулагдаһан дээдэ хургуули байбашье, Буряадад гүрэнэй университет хэдэн шэглэлээр аргагүй ехэ амжалтануудыень туйлаа. Сагай эрилтээр тон таарама хүгжэлтын гол зорилгонуудыень урдаа табижа хүдэлнэ. Университет хадаа ёһотойл соёлой, эрдэм хуралсалай, эрдэм шэнжэлэлгын ажарбуулгын түб болоно бшуу.

Ажалаараа хэдэн дахин Буряад орон ерээд байхада, хэлэхэ байһаб, эндэхи багшанар гансашье түрэл дээдэ хургуулингаа бэшэ, мүн түрһэн гүрэн түрынгоо, онсолбол, Буряад оронойнгоо хүгжэлтын түлөө оролдожо хүдэлдэг заншалтай. Тэдэнэрэй шадамар бэрхэ хүтэлбэрилдэгшэ, ректор С.В.Калмыковой ударидалга доро хүдэлдэгшэ найшаалтай. Степан Владимирович үнэхөөрөө гүрэнэй хараа болдолтой, урагшаа дабшаһан хүн болоно.

- Хоёр дээдэ хургуулинуудай хоорондо үншэй хани харилсаанай холбоон тогтоогдонхой. Та манай оюутадыень найн мэдэхэт, гэбшье Новосибирскийн университетэдэ, мүн тэрэнэй дэргэдэхи физико-математическа хургуулида манай хүбүүд, басагад олоороо хурадаг гэшшэ.

- Тиимэ даа. Буряад ороной нэгэ хэды лицейнүүд энэ талаар нилээн бэрхэ хурагшадые бэлдэдэг заншалтай. Ямар аргаар, хэн тэдэниие бэлдээб гэжэ эли тодоор гарадаг юм. хураха хүсэлтэй, оролдотой үхибүүд Буряад оронһоо таһалгаряагүй ерэдэг гэжэ тэмдэглээтэй.
- Мүнөө үедэ Болонско хэрэг ябаса тухай хэлсээг болонхой. Энэ асуудалаар танай ханамжа?
- Европодо энэ асуудалаар нэгэ хамтын ханан бодол үгы, тэндэхи дээдэ хургуулинууд адли бэшэ хүгжэлтын замаар дабшана. Тиимэһээ бидэ энэ асуудалда ехэ болгоомжотойгоор ханданабди. Россин, Европын дээдэ хургуулинуудай хоорондоо хэлсээ тогтоожо хүдэлөө хаань, бүхы тээ хуралсалай удха шанар гуримшуулагдаха ёһэн.
Манай университет Фран-

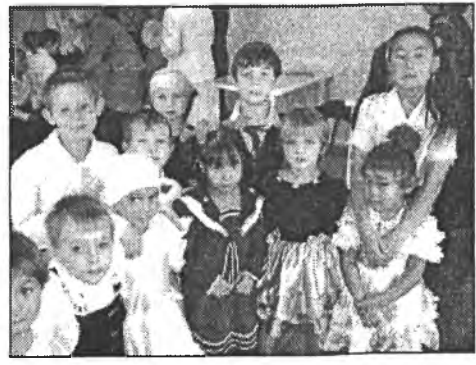
цийн Эколь-политехник хургуулилай хани харилсаатайгаар хүдэлэхэ хэлсээ үншэй тогтоонхой. Тэрэнэй ёһоор тэндэхи 4-дэхи курсын оюутада манай эндэ ерэжэ, мэргэжэлэй хургуули гарадаг юм. Мүнөө болотороо хэн хэмнайшье энэ хэлсээһээ арсаагүй, үрэ дүнтэйгөөр хүдэлжэ байнабди. Россин дээдэ хургуулинууд өөрын арга боломжонуудыень хэрэглэжэ, хари гүрэнүүдэй хургуулинуудтай хүдэлхэ ёһотой.
- найн даа, Наталья Владимировна. Эрдэм шудалха эрмэлзэлтэй олон эрхим оюутадай боложо байхыетнай хүсэнэб.
Эшигма ЦЫБЕНОВА хөөрөөдбэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Новосибирскийн гүрэнэй университетэдэй хуралсалай талаар проректор Н.В.Дуплова.
Б.БАЛДАНОБАЙ фото.

ТУҢАЛАМЖЫН ТҮБ НЭЭГДЭБЭ

Республикийн ажалы болон социальна хүгжэлтын министерствын мэргэжэлтэн Л.И. ДАВЫДОВАГАЙ хэлһээр, манай республикийн Сэлэнгын аймагта социальна туһаламжа эрихэ зоной тоо олошоронхой, тиимэһээ тусхай түб нээхы гурбан жэлэй саана шийдхэбэри гараа һэн. Харин тэрэ түсэбнынь бодотоор хаяхана бээлүүлэгдэжэ, харуул найхан таһагууд, мүнөөдэрэй эрилтээр хэгдэһэн мебельһээ эхилээ, гадаада түхэлөөрөөшье найшаагдахаар сагаан байшан Гусиноозёрск хотодо байгуулагдаба.
Баяр ёһололой үедэ Ажалай болон социальна хүгжэлтын министерствын министрэй орлогшо Л.К. Санхядова үгэ хэлэхэдээ, 90-ээд онуудта Россида шэнэ түхэлэй социальна эмхинүүд баригдажа эхилээ, Буряадта тиимэ эмхинүүдэй тоо 20 хүрэнэ гэжэ тэмдэглээ. Энэ түб 2004 оной январин 1-һээ муниципальна байгуулга байһанаа, республиканска мэдэлтэй болоо. «Тиихэдээ манай байдал найжараа, барилгын ябадал түргэдөө», - гэжэ түбэй директор Д.С. Петрова хэлэнэ. Сэлэнгын аймагтай захиргаан 3 миллион 300 түхэриг энэ хэрэгтэ номолоо. Мүн Ажалай болон социальна хүгжэлтын

министерствын оруулан хубита сэгнэшгүй ааб даа. Гэхэтэй хамта өөрын найн дураар туһалан зоншы бии. Түбэй уялга болбол тулюур айлай үхибүүдые 3-һаа 6 нара хүрэтэр найн байдалда байлган хүмүүжүүлхэ мүн. Тиихэ зуураа гэртэхинтэйнь ходо харилсажа, эддэб түхэлэй хөөрөлдөө, консультаци эмхидхэхэ юм. «Манай хүдэлмэрилэгшэд өөрынгоо ажал хэрэг найн мэдэдэг ёһотой мэргэжэлтэдэ», - гээд сүг хүдэлдэг зон тухайгаа Дарима Сергеевна хөөрэнэ. Энэ социальна туһаламжын түбтэ мүнөө дээрээ 3-һаа 7 хүрэтэр наһанай 20 үхибүүн тусхай эмшэлгэ гаража байна. Тэдэнэрэй дунда Андрюша хубүүн онсо илгаран харагдана. Түбэй хүдэлмэрилэгшэдэй хэлһээр, Андрюша Маугли шэнги хубсаһа үмдэхэ гэжэ мэдэдэггүй, халбага, аяга барижа шадахагүй эрээ, харин мүнөө хэнһээшье үлүү бултанай урда дуу дуулажа зогсоно һэн. Үхибүүд хамта барандаа айшадага зорюулжа, шүлэгүүдыень уншаа, дуу дуулаа.
Республикийн иимэ түхэлэй эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд энэ дэмбэрэлтэй үйлэ хэрэгтэ хабаадалсаха дуратай байһанаа мэдүүлһэн байна. Тарбагатайн аймагтай тусхай

НИГҮҮЛЭСХЫ СЭДЬХЭЛЭЙ УРЯАГААР

туһаламжын эмхин директор Т.С.Мироновае харамсаараа, Настя Наташа хоёр табижаар бэшээр тэбэрин байгаа бэлэй.
- Эдэ эгшээ дүү хоёрой манай Тарбагатайн интернадаһаа ябаһаар 6 нара үнгэршоо. Тэдэниие эндэ хараад, ханамни амараа - найн гарта абтаа ха юм, - гээд Татьяна Сергеевна хэлэбэ.
Үнэхөөрөөшье, Улаан-Үдын реабилитационно түбэй директор Н.П. Степановагай,

РСРЦН-гэй - Р.Ф. Павлуцкаягай, Тарбагатайн - Т.С. Миромановагай, Ивалгын аймагай - Д.С. Цыденовагай эжы хүнэй уужам сэдхэл, хүтэлбэрилхы шадабарида доро дохимоор. Зүгөөр хаяхан нээгдэһэн Сэлэнгын аймагай түбэй директор Д.С. Петровае хэлэхэ шухала. Юуб гэхэдэ, ганса байшан заһабарилгын хүдэлмэри Дарима Сергеевнагай хэды шэнээн шадал тэнхээ абааб даа. Гурбан жэлэй болзор соо ООО «Стройреал» гэхэн байгуулгын барилгашад оролдожог гарган, ажалгүй зоной амидардаг хуушан гэшын хамтын байра нэлбэн шэнэлээ. Үшөө тиихэдэ хүүгэдтэ телевизор өөһэдын зүгһөө бэлэг болгон баряа.
Сэлэнгын аймагай захиргаанай толгойлогша Н.Д. Бадамаевай ханамжаар, иимэ хайратай үри хүүгэд үсөөн байбал гү, али бүришье үгы наа, найн байгаа. Теэд ниигэмэй хүгжэхэ бүри олон янзын шийдхэгдэшгүй асуудалнууд бии боложо байхань гайхалтай. Манай ерээдүй байгуулха зарим үхибүүдэй бага наһан зоболон соо үнгэрнэ. Энэ хэнэй зэмбэ?

Сарюна ЭРДЫНЦЕВА.
Р-Н. БАЗАРОВАЙ фото.

Манай хөөрөлдөөн

ТҮРҮҮШЫН НҮҮДЭЛ УЛАСХООРОНДЫН

Башкортостанай Темуджин, Борте хоёр

Темуджин Борте хоёрой рольнуудыг гүйсэдхэн артистнуудтай манай корреспондент хөөрөлдэбэ. Темуджиние РФ-гэй габыята артист Хурматулла Утяшев наадаба, Бортегэй роль гүйсэдхэгшын нэрэ Марьям Ишбулдина.

- Манай уншагшадта өөр тухайгаа тобшохоноор хөөрөжэ угыт...

Х.У.: - 1986 ондо би Уфагай уран найханай институт дүүргээд, арбан табан жэл соо артистаар хүдэлөөб. Хахад жэлэй туршада түрэл театртаа генеральна директорээр ажаллажа ябанаб, урда тэнь театрай миин лэ директор байхан хүм.

- Зүжэгэй премьерэ хэзээ үнгэрөөб, ямар шагналда хүртэһыень хөөрөжэ угыт...

Х.У.: - Энэ пьесе Киргизийн соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ Нурлан Абдыкадыров бэшэһэн юм. Зүжэгэй премьерэ 2001 ондо үнгэрөө. Тэрэнэй удаа нүгөө жэлдэнь Казань хотодо болоһон «Навруз» гэнэн Уласхоорондын фестивальда хабаадажа, зүжэгнай үндэр сэглэлтэдэ хүртөө. Тийхэдээ «Эгээл найхан зүжэг» гэнэн нэрэ олгогдоо юм. Би Темуджинай роль гүйсэдхэндөө шанда хүртөөб. 2003 ондо Бишкек хотодо үнгэрһэн Нэгэдэхи Уласхоорондын «Ордо» фестивальда хабаадажа, баһа номинант болооб. Режиссёр Нурлан Абдыкадыров шагналда хүртэһэн байна. Фестивальда хабаадахаа бултадаа долоон хүн ерээбди: табан артистнар ба редактор, осветитель гэгшэд, Гурбан үдэрэй

туршада өөһэдөө зүжэгэйнгөө декорацинуудыг бэлдээбди. Буряад орон Андрей Саввичай урилгаар ерээбди. Энэ зундаа Андрей Саввичтай Казань хотодо уулзаһан байнабди.

- Танай Чингисхаан ямархан бэ?

Х.У.: - Манай зүжэгтэ Темуджин сэрэгшээр харуулагдана бэшэ, тэрэ аяншалагша-артист байна.

Саашань Марьям Ишбулдина хөөрэнэ.

М.И.: - Өөр тухайгаа хөөрэхэ гэнэ гүт? Би баһа Уфагай гүрэнэй уран найханай институт дүүргээб. Мэргэжэли режиссёр юм. Театртаа нэгэл зүжэг табижа туршааб. Бортегэй роль намайе ехэтэ һонирхуулаа. Ролиингоо түлөө хоёр жэлэй саада тээ Бишкектэ ябуулагдаһан фестивальда дипломдо хүртөөб.

Би 32 наһатайб. Басагамни арбан дүрбэтэй болонхой. Энэ театрта юһэн жэлэй туршада хүдэлжэ ябанаб.

- Бортегэй дүрэ харуулха гэшэ хэр хүндэб?

М.И.: - Тиймэшье бэлэн хэрэг бэшэ гэжэ хэлэе. Харин Бортегэй хуби заяан ехэ уйдхар татамаар. Тэрэ наһан соогоо ехээр зобоно.

- Фестивальда танай амаршалга.

М.И.: - Буряад орон намда ехэл дүтөөр наһагдана. Юуб гэхэдэ, би Амурска можодо түрэнэн хүнби. Арбан дүрбэтэй ябахадам, Башкортостанаа эхэ, эсэгэмни бусаа юм. Манай театр эбтэй, эетэй. Бидэниие эндэ ехэ дулаанаар угтажа абаа.

Директору Бурятского Государственного академического театра драмы им. Х.Намсараева СУЛЬТИМОВУ Д.Н.

Уважаемый Доржи Норбо-сампилович!

От имени коллектива Башкирского государственного академического театра драмы имени Мажита Гафури выражаю Вам огромную благодарность за вашу всестороннюю поддержку и помощь в участии нашего коллектива на Первом кочевом Международном театральном фестивале «Желанный берег», который прошел на самом высоком творческом и организационном уровне.

Желаем Вам новых творческих достижений, оптимизма, благодарных зрителей, новых идей, крепкого здоровья и счастья.

Директор
БАТД им.М.ГАФУРИ,
народный артист РБ,
заслуженный артист РФ,
лауреат Гос. премии
им.С.ЮЛАЕВА
Х.Г.УТЯШЕВ

ЭЭН ХААНАЙ ДҮРЭ НАЙХАШААМААР

Мажит Гафурийн нэрэмжэтэ Башкортостанай гүрэнэй академическэ театр харагшадта «Последнее море Чингисхана» гэнэн зүжэг харуулба. Тэрэнэй удха тодорхойлон хөөрөбэл, аяншалагша артистнуудай хуби заяан, тэдэнэрэй үдэр бүрийн харилсаан харуулагдана.

Хото хүдөөгөөр ябажа, Чингисхаан тухай зүжэг табижа бээе хооллуулдаг аяншалагша-артистнууд сагай ошохо бүри нэрэнүүдэ мартажа, зүжэгэйнгээ геройнуудай нэрээр бэе бээе нэрлэдэг болоно. Тэдэнэрэй уйдхар татама хуби заяан, үлэн хоһон

ябадал бэлигтэй башкир артистнараар тон эли тодоор харуулагдаба.

Энэ зүжэгтэ табан хабаадагша нюурнууд: Темуджин, Чагатай, Тулуй, Джучи, Борте. Темуджиние Башкортостан Республикын арадай артист, РФ-гэй габыята артист Хурматулла Утяшев гүйсэдхэбэ.

Чагатай боложо Башкортостан Республикын габыята артист Ильфат Юмагулов наадаа. Джучийн роль Ильдар Гумеров гүйсэдхэбэ. Тулуй гэшые Азат Зиганшин, Бортегэй роль Марьям Ишбулдина наадабад.

ХАЛЬМАГ АРТИСТНАРАЙ БЭЛИГ ТАЛААН

Баатар Басанговай нэрэмжэтэ Хальмагай гүрэнэй театр нийслэл хотынхиды «Анда минн Тэмуджин» гэнэн зүжэгөөр баярлуулба.

Хальмаг Республикын гүрэнэй театрай маңда хүрэхэ ерэнэн бүлэг залуу артистнараа бүридэнэ. Тэдэнэй ялас гэмэ бэлигын олоңдо найхашаагдаа. Манай газетын корреспондент театрай хэдэн артистнартай хөөрөлдэбэ. Чингисхаанай ролие- гүйсэдхэгшэ Виктор Хургуновтай танилсабабди. Тэрэ долоон жэлэй туршада түрэл театртаа артистаар хүдэлнэ. «Мэдээжэ Щепкинскэ училищи дүүргэжэ ябатараа, артист болоһон юмби», - гэжэ тэрэ энеэбхилэн хэлэнэ. Теэд тайзан

дээрэ гараһан артист тайзанаа заяандаашье орхихогүй юм. Виктор Щепкинскэ училищида нурулсалаа дүүргэжэ шадаагүй, харин тайзангүйгөөр байжа баһа шадабагүй. Тийгээд лэ Виктор Хургунов түрэл театртаа хүдэлжэ эхилээ.

Залуу артист арба наһатайхан үхибүүтэй, эжэл ганса нүхэрын багша мэргэжэлтэй юм.

«Чингисхаанай дүрэ хэр гүйсэдхэжэ шадаһыем харагшадтай наһалда ааб даа», - гээд тэрэ хэлэнэ.

Харагшадта мэдүүлэе, зүжэгэй премьерэ эгээл түрүүшынхиде манай Буряад драмын академическэ театрай тайзан дээрэ харуулагдаба. Тус театрай гри- мёрно таһалгануудаар ябажа,

хальмаг залуу артист Бадма Пюрвеев гээшэтэй хөөрөлдэбди. 1999 ондо Элистын уран найханай училищи дүүргэһэнэй удаа табан залуу артистнар түрэл театртаа үлэнэн юм. Бадма зургаадахи жэлээ артистын хүнгэн бэшэ ажал хэжэ ябана. Тийн табатайхан Карина басаганиинь абаяа гэртээ нилээн лэ хүлээжэ байна ёһотой.

Тэрэ театрайнгаа залуу артистнарай зүгһөө иигэжэ хөөрөбэ: «Зүжэг табиган үдэр саһан ороһониинь ехэл найн тэмдэг. Олон арадуудай иигэжэ сугларжа, бэе бээтээ харилсажа бай-һаниинь тон найн хэрэг гэшэ».

ТЕАТРАЛЬНА ФЕСТИВАЛЬ

ХҮХЭ МҮНХЭ ТЭНГЭРИДЭЭ ЗАЛЪБАРАН МҮРГЭЖЭ...

Удхаараа тон хонирхолтой хоёр жүжгөө Саха-Яхадай театр «Желанный берег» фестивалийн урда тээ харуулан байна. Ниислэл хотын харагшад болон хари гүрэнүүдэйшье айлшад жүжгүүдые хонирхон хараа юм. Тийн фестивалийн эхиндэ Чингис Айтматовай туужаар табигдаһан «Сэгээн сэнхир эрьемни, абаран абыш!» («Желанный голубой берег мой») гэнэн тэдэнэй жүжгүшье олондо хайхашаагдаа бэлэй. Бүхы жүжгүүдтэ синхронно оршуулга хэгдэжэ байгаа.

Манай корреспондент Саха Яхадай Соёлой министерствын уран найханай таһагай дарга Гуяра Игоревна Пестрякова ба пресс-секретарь Татьяна Руфоватай хөөрэлдэбэ.

Театрайнгаа түүхын хуудануудые иран хөөрөжэ үгыт, танай театр олондо мэдээжэ ха юм...

Т.П.: - Энэ жэлдэ Платон Ойунскиин нэрэмжэтэ Саха-Яхадай театр 80-ахи театральна халһаа Улаан-Үдэдэ нээбэ гэшэ. Тийн 80 жэлэйнгээ ойн баярыше тэмдэглэхэ түсэбтэйбди. Николай Неустроевой «Злой дух» гэнэн пьесэ яхад хэлэн дээрэ табигдажа, тэрэ гэнэнһээ хойшо тус театр Яхадай драмын театр болоһон түүхэтэй. Эгээл түрүүн Яхадай литературын үндэнэ табигдаһадай пьесэнүүд табигдажа эхилээ, һүүлээрнэ ород болон хариин классикуудай уран зохиолнууд табигдадаг болоһон юм. Зүжэгүүд түрэл хэлэн дээрэ харуулагдадаг һэн. Арбан жэлэй саада тээ Саха-Яхадай театрай шэнэ, тайзание залан хубилгаха электронно түгэс түхээрэлгэтэй, гоё найхан хэлбэри, шэмэглэлтэй байшан баригдаһан байна. Хоёр-гурбан жэлэй саана театрта хүдэлхээ залуу артистнар ерэнэн байгаа.

Театрай уран найханай хүтэлбэрилэгшэ Андрей Саввич Борисовай нэрэ олондо мэдээжэ. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй оюутан ябахандаа табиһан «Желанный голубой берег мой» гэнэн жүжэг Советскэ Союзай Гүрэнэй шанда хүртөө һэн. 1983 ондо Андрей Саввич түрэл театрта ахамад режиссёрроор ажаллахаа ерээ. Тэрэнэй ерэнээр, «Лир хаан» табигдажа, Россия Гүрэнэй шанда хүртэнэн байгаа. Һүүлшын жэлнүүдэй ажалнуудай нэгэнининь жүжгэ-олонхо «Кыыс Дэбилией» мүн. Яхадай олонхын (үлгэрэй) гол герой Кыыс гэжэ нэрэтэй баатар басаган болоно. Тэрэ арад түмэнэйнгөө түлөө тамын оёрой айхабтар шүдхэрнүүдээр дайладана. Театрай ойн баяртай дашарамдуулан, засагайхиднай тайзанай үнэтэй онһон түхээрэлгэтэй болгоо. Иимэ хэрэгсэл гансал манай театрта болон МХАТ-да бии юм.

Гастрольнуудаар хэр ябадаг бэ?

Т.П.: - Республика дотороо ябадаг. Һүүлшын жэлнүүдтэ театрай Москва, Турци ошоо, Япондо үнгэрһэн бүхэдэлхэйн экспозэсхэлэндэ хабаадабди. Нагоя хотодо «Кыыс Дэбилией» гэнэн олонхын жүжэг наадагдана.

Японшуудта манай жүжэг ехэтэ хайхашаагдаа.

Театртнай бэрхэ режиссёрнуудаар баян гү?

Т.П.: - Андрей Саввич Борисовые нэрлэжэ хэлээбди. Харин иимэ бэрхэ хүнэй хажууда бэшэ бусад зоной шадабарияа гаргахань гайтай.

Теэд театрай ахамад режиссёрроор Саха-Яхадай искусствын габьяата ажал ябуулагша Василий Михайлович Фомин хүдэлдэг юм. Залуу режиссёр Сергей Потапов нёдондо жэл ГИТИС дүүргээ, Марк Захаровай мастерскойдо хураа юм.

Яхадууд ба Чингисхаан. Ямар холбоотой юм?

Т.П.: - Чингисхаанһаа шууд сэхэ уг гарбалтайбди гэжэ хэлэнгүйбди. Харин олонхо бүхэмнай «Чингисхаанай тогтоолоор, Одун-хаанай зарлигаар» гэнэн үгэнүүдээр эхилдэг юм. Тийгэбэл манай олонхонууд 800 зуун жэлэй саанаһаа эхитэй гэе наа, алдуу болохогүй. Тийн Чингисхаанай үри һадаһанар бидэ бэшэбди, харин булта маанай оёһэд хоорондоо харилсажа байгаа хаамнай, тон найн байгаа. Бэээ бээтээ гар гараа барилсажа, «сайн байна», «салам алейкум», «мэндээ» гэнэн үгэнүүдые хэлсэжэ байял. Манай уулзалгын Байгалай эрьедэ үнгэрһэниинь тон найн гэшэ.

Танай айлшалга Буряад Республика руу үнинэй түсэблэгдэнэн байгаа бэшэ гү?

Т.П.: - Урзанда Буряад драмын театрайхид хэдэн хоногто хүндэ гэгшын харгын бэрхэшээлүүдые дабажа, манай республика гастролёор ошоһон байна. Тэдэнэй хэнэн баатаршалга ехэ гайхамшагтай, хайшаалтай.

Чингисхаанда зориулан фильм Андрей Борисов табина. Энээн тухай хөөрөжэ үгыт.

Т.П.: - Чингисхаанай роль Тыва Республикын габьяата артист Тадырык Ондар гүйсэдхэнэ. Бортегэй рольдо басагад олодогүй. Андрей Саввич өөрөө рольдо артистые бэдэрдэг заншалтай.

Бидэнэр, эндэ сугларһан олон арадууд газар дэлхэйгээр таранхайбди. Харин хүхэ номин тэнгэри бултандамнай нэгэ. Энээнһээл хайхан юумэн үгы бэшэ гү?

- найн даа.

ЧИНГИСХААНАЙ ДУРАН ТУХАЙ

ЮНЕСКО-гой тодорхойлоһор, Чингисхаан хоёрдохи мянган жэлэй тусгаар шалгарһан хүн гэжэ нэрлэгдээ юм. Түүхэтэ геройн үнэн дээрээ ямар байһыень, «Чингисхаанай дуран» гэнэн жүжэг хараад ойлгохоор. Энэ жүжгүе А.М.Топановой нэрэмжэтэ Хакасийн үндэнэн драмын театр Улаан-Үдын харагшадта дурадхаба.

Тус театрай уран найханай хүтэлбэрилэгшэ, РФ-гэй болон Хакас Республикын габьяата артистка Светлана ЧАПТЫКОВАТАЙ хөөрэлдэбэбди.

Театр тухайгаа хөөрөжэ үгыт...

Ерэхэ жэлдэ манай театр 75 жэлэйнгээ ойн баярые тэмдэглэхэ ехэ түсэбтэй. Театр 1931 ондо нээгдэнэн түүхэтэй. Фестивальда бултадаа хамта арбан хоёр артистнар ерээбди. Эндэ сугларһан театрнуудай олон артистнар Ленинградска театральна институтта Сергей Гипосай мастерскойдо хураһан байна. Тийгэбэл фестивалин хабаадагшадые нэгэ хургуули, нэгэ үе саг нэгэдүүлнэ гэшэ.

Зүжэгэй гол удха юу элирүүлэхэ зорилготойб?

Пьесэ залуу драматург Карим Чако бэшээ юм. Арбан жэлэй саада тээ жүжгүе театрай түрүүшын уран найханай хүтэлбэрилэгшэ Эльза Кокова табиһан байна. Энэ талаар ехэ гэгшын ажал ябуулагдаһан юм. Тийхэ сагта би Чингисхаанай эхэ Оэлуниие наадаа хэмби. Чингисхаанай наһан тухай олон хонирхолтой юумэ мэдэхэ болооб. Чингисхаанай дайшалхы үе сагта монголнууд нэгэшье дасан гү, али бусад шажан мүргэлэй газар һалгаагаа, хандаргаагүй юм.

«Театральная жизнь» гэнэн сэтгүүлдэ Саха-Яхадай соёлой министр Андрей Борисовай үгэнэн интервью уншажа хонирхоо бэлэйб.

Тэрэнэй урагшаа ханаатайгаар хэлэгдэнэн үгэнүүд тон хайшаагдамаар - нэгэ фестивальда нэгэ хүндэ зориулжа жүжгүүдые харуулаха. Зүжгүе туркмен уран зурааша Бердыкулы Амансахын шэмэглээ, гоёогоо юм. Тус жүжэгтөө Чингисхаание хүндэ тон этигэдэгээр, дүтын зондоо ехэ дуратай байһыень харуулаха гэжэ оролдообди. Муу зүүдэнһээ айдаг Тэмуджин яахадаа үндэр түрэлтэ Чингисхаанай нэрэдэ хүртөө гэшэб. Энээндэ харюу гэхэдэ, тэрэ олон бэрхэшээлүүдые дабана, зоболон, гашуудалые үзэнэ. Манай жүжэгтэ Чингисхаан лирическэ герой гээд харуулагдаана.

Арбаад жэлэй саада тээ тус жүжгүе харагшад ямарар угтааб?

Тийхэ сагта жүжэг Совет засагай унаһаар үни болоогүй дээрэнһээ юм гү, манай харагшад энэ жүжэг дүүрэн ойлгоогүй һэн. Харин жүжэгтээ хари гүрэнүүдэй фестивальнуудта хабаадажа, халуун алба ташалганда хүртэгшэ хэмди.

Яажашье наа, ханамгаяа аршалжа шадаабди. Тэрэ гэнэнһээ хойшо жүжэг манай репертуарта үлэнэн юм. Тэмуджиной роль Хакас Республикын габьяата артист Игнат Кайдачаков наадана. Оэлунай ролиие гүйсэдхэһын нэрэ Марина Кыстожкова. Борте - Анна Туртугушева, Хулан - Светлана Семгеева, Джучи - Кирилл Султреков наадабад.

Фестивальда урилгын ерэхэдэнэ, актёрнуудай нэгэлэгэ тухай түрүүшынхией бодоһон байна. Теэд труппаяа тэрэ заңдан орхёоб. Юуб гэхэдэ, Эльза Михайловна Кокова энэ труппые эмхидхэнэн юм (тэрэ дүрбэн жэлэй саада тээ наһа барашоо). Зүжэгэй хүгжэм Хакас Республикын уран найханай габьяа-

та хүтэлбэрилэгшэ Татьяна Шалгинова зохиогоо.

Гастролёор ото ябажа байдаг гүт?

1996 ондо Уфада үнгэрһэн тюрк хэлэтэнэй театрнуудай Уласхоорондын фестивальда хабаадажа, шагналнуудта хүртөөбди.

1999 ондо Финлянди, 2000 ондо Монгол орон ошообди. Энэ фестиваль бидэндэ гурбадахи гэнэн тоотой. Бидэ Казань хотын мянган жэлэй ойн баярта зориулагдаһан хэмжээ ябуулагда хабаадабди. Тэндэхи харагшадта А.М.Топановой «Одураченний Хорхолок» гэнэн комеди харуулаабди. Тэрэ манай театрай үндэнэ табигша хүн, уй гашуудалта хуби заяатай юм:

Крым руу сүлэгдэнэн, Ялтада ажаһуухандаа, түрэл нютагаа ехээр ханажа, аша хүбүүнтээ шулуун дээгүүр иигэжэ бэшэгшэ хэн: «Хара далай хайхан даа. Хакас үшөөл гоё даа!». Тийгээд милиционернүүд тэрэниие өөһэдынгөө гэртэ абаашадаг байгаа. Энэ жүжэгтэ хүгжэмье баһа тэрэл композитор Татьяна Шалгинова бэшээ.

Фестивальда танай амаршалга.

Элүүр энхые, ажалдаа амжалтатай байхыень бултада хүсэнэб. Нёдондо жэл Буряад драмын театр гастролёор манай республикаар ябаа юм. Бидэнэрэй хоорондо хани харилсаан ходо хүгжэжэ байг лэ!

- найн даа!

Эдэ хуудануудые Я.ЖАПОВА бэлдэбэ. Радна-Нима БАЗАРОВАЙ, Борис БАЛДАНОВАЙ фото-зурагууд.

УГНААСАЙНАА ЭХИТЭЙ УРАН БЭЛИГ

Россин арадай артист Михаил ЕЛБОНОВОЙ баяр ёһололой бенефисхэеи
хэгдэһэн тэмдэглэлнүүд

Хүн бүхэнэй ерээдүйн мэргэжэл бага наһантаяа холбоотой байдаг. Зарим ушарта бүри балшар баһаа «барбагайн шэнээн» байхааань эхилдэг гэһэн урданай мэдээжэ дуунай үгэнүүд Россин арадай артист, республикын Гүрэнэй шангай хоёр дахин лауреат болоһон, Буярадаймнай Театрай ажал ябуулагшад ай холбооной түрүүлэгшэ Михаил Гомбоевич Елбоното сэхэ хабаатай бшуу. Юуб гэхэдэ, эдирхэн ябаханаа дууша сэдхэлтэй, найхан хоолойтой хүбүүхэн Гааргынгаа үйлсэдэ нүхэдөө суглуулжа, концерт наада эмхидхэдэг, «арадай артист Михаил Елбонот дуулана» гэжэ шангаар өөрыгөө соносходог, нютагаархидаа баясуулдаг бэлэй.

Гааргын аршаан булагһаа хүртэһэн, Бархан уулынгаа бурхадһаа заяатай, артист болохо хольн хараатай байһан, угай бэлигтэй, уран шадбаритай, эжыдээл адли найхан шарайтай Миша хүбүүн орон дэлхэйнгээ үргэмжөөр, байгаалиһаа үгтэһэн талаангаараа ялас гэмэ хурса бэлигтэй артист болон урган дэгжээ гэжэ 60 наһанайн ойн баярай бенефисы бурдрамын тайзан дээрэ нээһэн «Я сын земли Бурятской» гэһэн үнгэтэ, баримтата кинофильм (1994 ондо буулгагдан) энэ үдэшыень шэмэглэбэ, нюдыемнай хужарлуулба, зүрхэ сэдхэлымнай урмашуулба.

ХҮН БОЛОХО БАГАНАА

Кадрууд дээрэ адис аршаантай тоонто нютагтаа ошохо, мүргэжэ, зальбаржа, хульбэржэ, нютагаархидтаа уулзажа, хүсэ шадал, бэлиг шадбары, элшэ гэрэл нэмэһэн М.Г.Елбонотой баян намтар, түрэл зон, аха захатан, түрүүшын багшанар, үльгэр, дуу, шүлэг түүрээдэг үндэр наһатан, мэдээжэ поздууд тухай хөөрөөһэн фильмыень хаража жаргабди, баясабади.

Иймэ найхан байгаалидаа, найхан сэдхэлтэй Буда эжыдэ, Гомбо абадаа «үлгүүдүүлэн» тэнжэһэн Михаил Елбонот дүрбэн тэгшэ бэлигтэй, уян зөөлөн сэдхэлтэй, үндэр бээтэй, зохид найхан шарайтай, сэлмэг хурса нюдэтэй, арадтаа аддар суутай, тон хүндэтэй, үндэр нэрэ зэргэтэй артист болон ургаа гэжэ энэ бенефис дээрэ республикын хүтэлбэрилэгшэд, олонитэ, нютагаархидын тэмдэглээ, түрэл театрайнгаа омогорхол, урдаа хараха артистнуудын нэгэн болоо гэжэ театрайн коллектив, бусад олон зон тон үндэрөөр сэгнээ.

«Зохёохы баян арга боломжотой Михаил Елбонот бэшэнэй хээгүй юумэ хэжэ шаддаа, хэжэ шадашые артист. Жэжэнь, «Декабристын бэнэлигтэ» Николай Бестужевай ороо хүндэ образ гаргаа... Үнэн зүрхэнһөө 60 наһанайш ойгоор халуунаар амаршалаһан», - гэжэ хэлэһэн үндэр наһатай, М.Г.Елбонотой уран бэлигээрэ шэмэглэһэн, наадаһан олон зүжэгтэй найруулагша, мэдээжэ режиссер, Россин арадай артист Ф.С.Сахиров баярай үгэнүүдээ юбилярта дамжуулба.

Анха түрүүшынхис театрта табигданан «Чайкада» Григориной рольдо, бусад зүжэгүүдтэ бэрхээр наадаһан нүхэрөө театрай директор - Россин габьяата артист Д.Н.Сультимов, ахмад режиссер, Россин искусствын габьяата ажал ябуулагша Ц.Д.Бальжанов, залуушуулай зүгһөө Дарима Лубсанова (Нина Заречная), бусад залуушуул шампансын хундага барин, дулаахан үгэнүүдээр амаршалаа.

Ленинградта АГИТМИК суг дүүргэһэн нүхэдэнь - мэдээжэ режиссер, артистнууд Владимир Кондратьев, Чингис Гүруев, Людмила Дугарова, Дарима Батомункуева, Базар-Доржо Будаев гэгшэд хани халуунаар амаршалжа, талархалаа

мэдүүлбэ. «60 наһанайнгаа рабжууниие уггажа байһан шимнай эгээл талаантай, эгээл бэлигтэйш! Шимнай шүлэг бэшэдэг Пушкин шэнги хаа, «Я памятник воздвиг нерукотворный, К нему не зарастет народная тропа» гэжэ зорюулан бэршэхэ ёһотой байгааш», - гэжэ хэлэһэн, зохидоор амаршалһан Владимир Кондратьев эндэ сугларһан хүн зоние хүжээбэ. «Вулкан шэнги элшэ хүсэтэй зандаа зохёохы ажалаа үргэлжэлүүлэ! Тоонто нютагташ хүтэлбэрилэгшэ», - гэжэ Людмила Дугарова нэмэбэ.

60 наһанайнгаа, мүн зохёохы ажалайнгаа 40 жэлэй ойн баярнуудайнгаа бенефис үнгэргэжэ байһан Россин арадай артистые республикын хүтэлбэрилэгшэд - Буярад Республикын Президент Л.В.Потапов, Арадай Хуралай зүгһөө ВСГАКИ-гай ректор Р.И.Пшеничникова, соёлой болон олонитэдэ мэдээсэлэй министр В.Б.Прокопьев гэгшэд амаршалжа, баяр баясхалан хүргөө. «Ялас гэмэ хурса бэлигтэй, Ленинградта мэргэжэлээ олоһон Михаил Гомбоевичой 100 гаран рольнуудыень хабаадаһан олон зүжэгүүдтэйн хамта тоолохо болоо хаа, хэды баян намтар гэгшэбэ - хааншье, хан тайгашые, баян, үгтэишые хүнэй образ гаргажа шаддаа. Илангаяа хүжоутэй, шогтой Будамшуугайн дабташагүй образ бүхы зондоо найшаагдана. Ажалайнь габьяа үндэрөөр манай гүрэн түрэмнай сэгнэнэ, гэбэшые иигээд дүүрээ бэшэ, шэнэ рольнуудаараа бидэниие үшөө баясуулжа бээ гэжэ найданабди, ерээдүйн шангай материал Москва ябуулагданхай. Танай үндэр бэлиг, дабтагдашагүй талаан үшөө бидэниие саашадаа баясуулхан болтогой!», - гэһэн найхан үгэнүүдээр республикын Президент амаршалаад, Буярад оройоннай Хүндэлэлэй грамота барюулаа.

Арадай Хуралай комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Р.И.Пшеничникова амаршалгын үгэ хэлэхэдэ, «Танай бэлиг, танай искусство хадаа дэлхэйн туйлаалта, баялиг болоно, найхан зүрхэ сэдхэлээ бүхы зондоо, харагшадтаа зорюулжа, баясуулжа байгыт», - гэжэ үрээгээд, Арадай Хуралай зүгһөө, мүн ВСГАКИ-гай зүгһөө таба-таба мянган түхэриг номуудайн хэблээдэ дамжуулаа.

«Искусствада үнэн сэхээр алба хэдэг, бүхы театруудай хүгжэлтэдэ хүсэл оролдосоо зорюулдаг, найхан, сагаан сэдхэлтэй артист байнат, үшөө саашадаа бидэниие, айлашдые тайзан дээрэ гайхуулжа, баясуулжа байгыт», - гэжэ соёлой министр хүсэлэн байна.

Баргажанай, Хурамхаанай аймагуудай ветерануудай зүгһөө В.Б.Базаров, Ветерануудай республиканска соведэй зүгһөө түрүүлэгшэ Р.Б.Гармаев гэгшэд нютагайнгаа бэлигтэй хүбүүе амаршалба. КПРФ-эй түрүүлэгшэ Зюгановай дамжуулан медаль энгэртэнь Вандан Базарович зүүлгэбэ. Эгээл залуу ветеран болоһон тухайнь Р.Б.Гармаев халуун альга ташаган доро соносхобо, эндэ сугларһан зоние баярлуулба.

Россин арадай артистка Лариса Егорова, Россин габьяата артист Олег Бабуев, «Буярадай түрүү хүнүүд», мүн СТА-гэй конкурсуудай лауреат Дарима Лубсанова энэ үдэшыень зохидоор хүтэлбэ. Забхарлалай үедэ суута артистын бэшэһэн «Будамшуу я, и Король», «Рабжуун наһанайн холонго туяараа» (зураглал намтар, уянгата дуунууд) гэһэн номуудын 100 түхэригөөр худалдагдаа. Юуб гэхэдэ, энэ номуудай хэблээдэ гаргагшадтаа мүнгиинийн дууһан түлэгдөөгүй, тиймэһээ харагшад алдар суута артистэяа дэмжыт, номуудыень худалдан абыт гэһэн уряанууд тайзан дээрэһээ хэлэгээ.

Эдэ номуудай презентаци бенефисэй хоёрдохы хубида эмхидхэгдэбэ. СТА-гэй

ажалшад - Р.П.Борисова, Россин габьяата артистка Д.Б.Сангажапова гэгшэд суг хүдэлдэг нүхэрөө амаршалба, Россин СТА-гэй түрүүлэгшэ Александр Калягинай эльгээһэн амаршалгын телеграмматай танилсуулба.

РЦНТ-гэй директор Н.Г.Донсоронова, ород драматическа театрай ахмад уран зурааша В.М.Бройко, Гүрэнэй филармонийн директор Э.З.Жамбалова, бурдрамын академическа театрай ахмад уран зурааша Б.Д.Доржиев болон бусад амаршалжа, Михаил Гомбоевичто найн найхание хүсөө. «Как молоды мы были...» гэһэн бэлэг дуугаа Эржена, Саян Жамбаловтан ехэ гоёор гүйсэдхэжэ, артистын залуу наһые, инаг дурые хануулаа. Андрей хүбүүниинь, Тамир зээ хүбүүниинь хүгшэн абаяа, эсэгээ дуугаараа амаршалба.

«Единая Россия» партиин гэгшүүн М.К.Кравченко, Улаан-Үдэ хотын соёлой управлениин начальнигай орлогшо М.И.Иванова, дайнай, ажалай госпиталин ахмад врачай орлогшо, Россин габьяата врач В.А.Тарнуев сэдхэлэйнгээ дулаан үгэнүүдые М.Г.Елбоното дамжуулаа. Агын округтой департаментын соёлой комитедэй начальни Р.Ц.Цыдендоржиев халуун амаршалга гулваа Б.Б.Жамсүев-һаа, Агын харагшадһаа хүргэхэ зуураа арадтаа суутай артистда баяр баясхалан хүргөөд, айлашдыень уряад, 10 мянган түхэриг мүнгэн бэлэг дамжуулан байна.

ХААНАХИНАЙЛ ААБ,
АРАДАЙМНАЙ АРТИСТ?

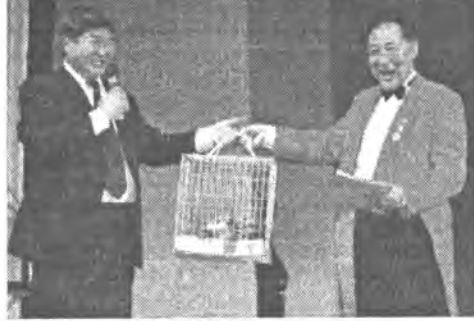
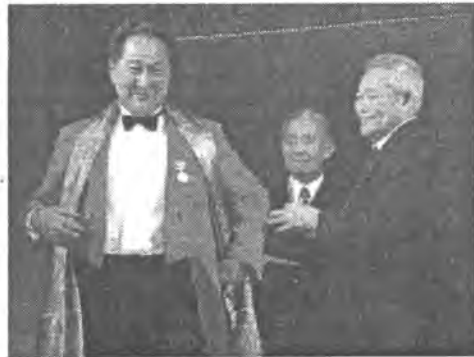
Эдир Будамшуунуудай конкурсдо (М.Г.Елбонотой үүсхэнэй) илаһан Ангарга Дабаев (Сэлэнгын Харганын), Болот Сампилов (Загарайн Асагадай) эндэ бэлигтэй дахин гэршэлбэ. Хэжэнгын аймагай захиргаанай гулвагай орлогшо Ж.Д.Доржиев, соёлой таһагай дарга Б.Ч.Багуева халуунаар амаршалжа, 5 мянган түхэриг бэлэг дамжуулаа.

Улаан-Үдэйн шубуунай фабрикийн директор В.Г.Дондуков мүнгэн шанһаа гадна Тахья жэлэй тэмдэг болохо эрэ тахья мэдээжэ артистда бэлэглэжэ, олоние гайхуулба. Сэлэнгын аймагайхид, «Арун» гэжэ оротной бүлэгэйхид, «Буярад үнэн» Хэблэлэй байшангай түлөөлэгшэд-республикын арадай поэт Ц.Ц.Дондогой, хэблэлэй таһагые даагша Д.В.Цыбикова «Буярадай түрүү хүнүүд» конкурссын лауреат анхан болоһон Михаил Елбоноты хани халуунаар амаршалан, үшөө ехэ амжалта хүсөө.

Ойхонойхидой нэгэдэлэй түрүүлэгшэ В.М.Бумбошкин түрүүтэй зон тайзан дээрэ гаража, «анхан Елбонот хүгшэн абашин Ойхоной, Замаа Онгуреной байһан, эндэ агнадаг байһан юм», - гэжэ хэлэбэ, найхан үфээл шүлэгөө зорюулба. Саашадаа урдахи бүхы юумые ерээдүйдэ харадаг, мэдээжэ байһан суута Барнаашкын образые тайзан дээрэ байгуулынь Михаил Елбоното ойхонойхид захиба.

«Буярадай Ален Делон» гэжэ юбилярые нэрлэһэн бэлигтэй артист Саян Раднаев халуунаар нүхэрөө амаршалаа. Баргажанай аймагай захиргаанай гулваа С.Р.Тэлин түрүүтэй баргажанаархид, тийхэдэ Хурамхаанай аймагай захиргаанай гулвагай орлогшо С.Х.Ринчино түрүүтэй хурамхаанархид, тэрэ тоодо түрэл гааргынхидын тайзан дээрэ уригдажа, зүрхэ сэдхэлэйнгээ уярма, омогорхохо амаршалгын үгэнүүдые хэлэ, мүнгэн бэлэгүүдые, атта моридые, хун сагаан хонин бэлэгүүдые нэрлээ, Гаарга тухай дуугаа зорюулаа. Бэлэг хатар дуунууд дэлгэрбэ.

Ялас гэмэ хурса бэлигтэй, нимгэн найхан сэдхэлтэй хадаа хүнэй сэдхэл ойлгодог, наран шэнги мийэрэлээрэ хүн зоние баясуулан ябадаг, нэгэ алтан хүбүүтэй,

гурбан найхан басагадтай, хоёр зээнэртэй Михаил Гомбоевичто бүхы дэлхэйн найн найхание хүсэхэ зуураа үшөө олон зүрхэ сэдхэл хүдэлгэмэ рольнуудаараа бидэниие ерээдүйдэ баясуулжа, баяжуулжа ябахыень хүсэе! Михаил Елбонотые тайзан дээрэ гараһан хүн бүхэн «манай нютагай» («Ойхоной, Хэжэнгын, Хурамхаанай...») гэдэхэ юм. Зүб даа, нютаг бүхэндэ нэрэ хүндэтэй, суутай, ходоодоо хүлээгдэдэг М.Г.Елбонот хадаа бүхы арадаймнай омогорхол, түрэл Буярадыемнай холуур суурхуула бэлигтэй, урдаа хараха артистнуудаймнай нэгэн ха юм. Үнэхөөрөө «буусаараа илгараад яахамнайб даа», Буярадайн «бултанай жаргаха нютаг ха юм» гэжэ дуун соошые хэлэгдэнэ ха юм. Тэрэнэй гүйсэдхэнэй Будамшуушые олон ондоо нютагтай, олон ондоо нэрэтэй бшуу...

Түрэл тоонто Хурамхаанай аймагай Угнаасайнаа эхитэй бэлигын булагтал бурьялан билтаржа, булганда хүртэжэ, хүр нуддыемнай үргэжэ байхань болтогой!

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

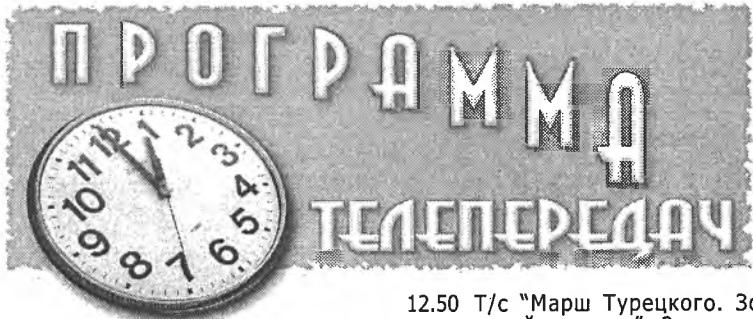
ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: М.Г.Елбонотой бенефисэй үедэ.

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.

Понедельник, 14

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 07.00 "Доброе утро"
10.00 Новости
10.05 "Сердце Африки"
11.30 Х/ф "Годен к нестройной"

«РОССИЯ»

- 06.00 "Доброе утро, Россия!"
07.45, 08.45 Вести-Бурятия
08.15, 09.05 Вести-Бурятия (на бур. яз.)

- 12.50 Т/с "Марш Турецкого. Золотой выстрел". 2 с.
13.45 "Частная жизнь"
14.45 Вести. Дежурная часть

НТВ

- 07.00 "Сегодня утром"
10.15 "Вопрос... Еще вопрос"
11.00 "Сегодня"

- 17.00 "Сегодня"
17.20 "Адвокат"
Канал ВГТРК
19.30 Санкт-Петербург. Эрмитаж

АРИГ УС

- 08.00 "Знаки зодиаки". Погода
08.10 "Глобальные новости"
08.15 М/с "Котопес"
08.35 М/с "Ох уж эти детки"

- 21.00 Т/с "Поющие в терновнике"
22.00 "Дом-2. Это любовь"
23.00 "Восточный экспресс". Погода

ТИВИКОМ

- 07.20 Погода. "Лоск"
07.30 "Школьное ТВ"
07.55 М/с "Бэйблейд"
08.35 "Очевидец"

СТС - «БАЙКАЛ»

- 06.00 Т/с "Лучшие"
06.50 М/с "Смешарики"
07.00 М/ф "Веселые мелодии"

- 13.00 Т/с "Другое измерение"
13.30 М/с "Питер Пэн и пираты"
14.00 М/с "Человек-паук"
14.30 М/с "Оливер Твист"

ДТВ

- 10.00 М/ф "Няня"
11.00 "Как уходили кумиры. Мария Миронова"
11.30 "Неслучайная музыка"

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ •

Вторник, 15

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 07.00 "Доброе утро"
10.00 Новости
10.05 Т/с "Есенин"
11.20 "Агент национальной безопасности"

«РОССИЯ»

- 06.00 "Доброе утро, Россия!"
07.45, 08.45 Вести-Бурятия
08.15, 09.05 Вести-Бурятия (на бур. яз.)

- 15.00 Вести
15.10 Местное время. Вести-Бурятия
15.30 "Суд идет"
16.30 Т/с "Бандитский Петербург-7. Передел"

НТВ

- 07.00 "Сегодня утром"
10.15 "Вопрос... Еще вопрос"
11.00 "Сегодня"

- 20.00 "Сегодня"
20.40 "Бригада"
21.50 "Возвращение Мухтара-2"

АРИГ УС

- 07.35 "Знаки зодиаки"
07.40 "Восточный экспресс". Погода
08.10 "Глобальные новости"
08.15 М/с "Котопес"

- 23.00 "Восточный экспресс". Погода
23.25 "Знаки зодиаки"
23.30 Х/ф "Баламут"

ТИВИКОМ

- Профилактика
17.00 "Лоск". Погода. "Городской патруль"
17.30 "Мятежный дух"

СТС - «БАЙКАЛ»

- 06.00 Прогноз погоды. Т/с "Лучшие"
06.50 М/ф "Смешарики"
07.00 М/ф "Веселые мелодии"

- прекрасная няня"
19.30 Истории в деталях
20.00 Прогноз погоды. Т/с "Не родись красивой"

ДТВ

- 10.00 М/ф "Няня"
11.00 "Как уходили кумиры. Микаэла Дроздовская"
11.30 "Неслучайная музыка"

Современное лечение алкоголизма, табакокурения, ожирения. Поликлиника №2. Ост. Саяны, Бульвар Карла Маркса, 12

Среда, 16

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 "Доброе утро"
10.00 Новости
10.05 Т/с "Есенин"
11.20 "Агент национальной безопасности"
12.30 "Красота из-под скальпеля". 2 ч.
13.00 Новости
13.05 "Большой обед"
14.20 "Команда Гуффи"
14.50 Т/с "Родственный обмен"
16.00 Новости
16.10 "Лолита. Без комплексов"
17.00 Т/с "Хозяйка судьбы"
18.00 "Федеральный судья"
19.00 Вечерние новости
19.20 "Кривое зеркало"
19.50 Т/с "Адьютанты любви. Фаворитка"
21.00 "Пусть говорят"
22.00 "Время"
22.30 "Есенин"
23.30 Д/ф "Как стать богатым"
00.40 Ночные новости
01.00 Искатели. "Якутский дьявол"
01.50 Ударная сила. "Зверобой"
02.40 Х/ф "Как выйти замуж за миллионера"
04.40 Д/ф "Горе уму"
05.30 Х/ф "Русский плен"

РОССИЯ

06.00 "Доброе утро, Россия!"
07.45, 08.45 Вести-Бурятия
08.15, 09.05 Вести-Бурятия (на бур. яз.)
09.45 Т/с "Дети Ванюхина"
10.45 "Убить Гитлера". 2 ч.
11.45 Вести. Дежурная часть
12.00 Вести
12.30 Местное время. Вести-Бурятия
12.50 Т/с "Марш Турецкого. Имеются человеческие жертвы". 2 с.

13.45 "Частная жизнь"
14.45 Вести. Дежурная часть
15.00 Вести
15.10 Местное время. Вести-Бурятия
15.30 "Суд идет"
16.30 Т/с "Бандитский Петербург-7. Передел"
17.30 Вести. Дежурная часть
17.40 Местное время. Вести-Бурятия
18.00 Вести
18.15 "Кулагин и партнеры"
18.45 Т/с "Обреченная статья звездой"
19.45 Т/с "Черная богиня"
20.45 Вести. Подробности
21.00 Вести
21.30 Местное время. Вести-Бурятия
21.50 "Спокойной ночи, малыши!"
22.00 "Дети Ванюхина"
22.55 Т/с "Бандитский Петербург-7. Передел"
00.00 "Вести+"
00.20 "Исторические хроники". "1944. Маршал Рокоссовский"
01.15 "ПроСВЕТ"
02.15 Х/ф "Неуправляемые"

НТВ

07.00 "Сегодня утром"
10.15 "Вопрос... Еще вопрос"
11.00 "Сегодня"
11.15 "Особо опасен!"
11.50 "Принцип домино"
12.50 "Агентство "Золотая пуля"
14.00 "Сегодня"
14.25 "Для тебя"
15.25 Т/с "Бригада"
16.35 "Чрезвычайное происшествие"
17.00 "Сегодня"
17.20 Т/с "Улицы разбитых фонарей"

Канал БГТРК

19.30 "Толи". Худ.-публ. программа

Канал НТВ
20.00 "Сегодня"
20.40 "Бригада"
21.50 "Возвращение Мухтара-2"
23.00 "Сегодня"
23.40 "Рублевка. Live"
00.45 "Чрезвычайное происшествие"
01.00 "Сегодня"
01.20 Х/ф "Заводной апельсин"

Ариг Ус

07.35 "Знаки зодиаки"
07.40 "Восточный экспресс". Погода
08.10 "Глобальные новости"
08.15 М/с "Котопес"
08.40 "Восточный экспресс". Погода
09.00 М/с "Как говорит Джинджер"
09.30 "Ваше здоровье"
09.45 "Знаки зодиаки". Погода. "Формула успеха"
09.55 Наши песни
10.00 "Зверские сказки"
11.00 Х/ф "Баламут"
13.15 Т/с "Эдди Рихтер, властелин Вселенной"
13.40 М/с "Приключения Джимми Нейрона"
14.05 М/с "Дикая семейка Торнберри"
14.55 "Знаки зодиаки"
15.00 "Школа ремонта". "Золотая осень"
16.00 "Толстая девчонка"
17.00 М/ф
17.10 Победоносный голос верующего
17.40 "Голод"
18.40 "Знаки зодиаки". Погода
18.45 "Восточный экспресс"
19.00 "Запредельные истории"
20.00 "Будни"
20.20 "Знаки зодиаки". "Формула успеха"
20.30 "Восточный экспресс". Погода
21.00 Т/с "Поющие в терновнике"

22.00 "Дом-2. Новая любовь"
23.00 "Восточный экспресс". Погода
23.25 "Знаки зодиаки"
23.30 Х/ф "Горячая жевательная резинка"
01.15 "Ночной голод"

ТИВИКОМ

07.20 Погода. "Лоск"
07.30 М/с "Дуг"
07.55 М/с "Бэйблейд"
08.25 Т/с "Солдаты-4"
09.20 Т/с "Мэш"
10.30 "Городской патруль". Погода
10.50 "Час суда"
11.50 "Час суда"
12.55 "Исчезновения".
13.30 "24". Погода. "Лоск"
14.00 Т/с "Подкидной"
15.15 "Секретные материалы"
16.15 Т/с "Солдаты-4"
17.30 Т/с "Мятежный дух"
18.30 Т/с "Студенты". Погода
19.45 "Мистер Бин"
20.00 "Домашний зоопарк". Погода
20.25 "Спорт-центр РБ". Погода. "Лоск"
21.00 "Подкидной"
22.10 Т/с "Солдаты-4". Погода. "Лоск"
23.20 Т/с "Студенты"
00.30 "24". Погода. "Городской патруль"
01.00 "Мистер Бин"
01.15 Х/ф "Театр"

СТС - БАЙКАЛ

06.00 Прогноз погоды. Т/с "Лучшие"
06.50 М/ф "Смешарики"
07.00 М/ф "Веселые мелодии"
07.30 Т/с "Моя прекрасная няня"
08.00 Прогноз погоды. Т/с "Не родись красивой"
09.00 Истории в деталях
09.30 Т/с "Зачарованные"
10.30 Прогноз погоды. Т/с

"Люба, дети и завод..."
11.00 Х/ф "Урок выживания"
13.00 Т/с "Другое измерение"
13.30 М/с "Питер Пэн и пираты"
14.00 М/с "Охотники за привидениями"
14.30 М/с "Оливер Твист"
15.00 М/с "Люди в черном"
15.30 М/с "Приключения Джеки Чана"
16.00 Прогноз погоды. Т/с "Зена — королева воинов"
17.00 Т/с "Чудеса науки"
17.30 Т/с "Зачарованные"
18.25 Прогноз погоды. Т/с "Моя прекрасная няня"
19.30 Истории в деталях
20.00 Прогноз погоды. Т/с "Не родись красивой"
21.00 Т/с "Люба, дети и завод..."
21.30 Х/ф "Черный скорпион"
23.30 Истории в деталях
00.00 Т/с "Моя прекрасная няня"
00.35 Детали
01.35 Прогноз погоды
01.40 Профилактические работы (до 06.00)

ДТВ

Профилактика

12.50 Х/ф "Ну ты и придурок!"
15.05 "Самое смешное видео"
15.35 Т/с "Округ Колумбия"
16.30 Т/с "Крутой Уокер"
17.30 М/ф
18.30 Шоу "Деньги с неба"
18.40 Д/с "Опергруппа, на выезд!"
19.25 "Как уходили кумиры"
19.50 Х/ф "Голубая стрела"
22.00 "Неслучайная музыка"
22.05 "Самое смешное видео"
22.30 Т/с "Женаты и с детьми"
22.55 Т/с "Дальнобойщики-2"
00.00 "Опергруппа, на выезд!"
00.40 "Агентство криминальных новостей"
01.00 Х/ф "Девятые врата"
03.50 "Карданный вал"
04.10 "Секс и все такое..."

● ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ ● 21-62-62 ●

Четверг, 17

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00 "Доброе утро"
10.00 Новости
10.05 Т/с "Есенин"
11.20 "Агент национальной безопасности"
12.30 "Красота из-под скальпеля". 3 ч.
13.00 Новости
13.05 "Большой обед"
14.20 "Команда Гуффи"
14.50 Т/с "Родственный обмен"
16.00 Новости
16.10 "Лолита. Без комплексов"
17.00 Т/с "Хозяйка судьбы"
18.00 "Федеральный судья"
19.00 Вечерние новости
19.10 "Кривое зеркало"
19.40 "Адьютанты любви. Фаворитка"
20.50 "Человек и закон"
22.00 "Время"
22.30 "Есенин"
23.30 Рождение легенды. "Служебный роман"
00.40 Ночные новости
01.00 "Судите сами"
02.00 Х/ф "Поцелуй смерти"

РОССИЯ

06.00 "Доброе утро, Россия!"
07.45, 08.45 Вести-Бурятия
08.15, 09.05 Вести-Бурятия (на бур. яз.)
09.45 Т/с "Дети Ванюхина"
Канал БГТРК
10.45 "Толи". Худ.-публицистическая программа
11.10 Мунхэ зула
11.30 "Тамир"
Канал "Россия"
11.45 Вести. Дежурная часть
12.00 Вести
12.30 Местное время. Вести-Бурятия
12.50 "Марш Турецкого"

13.45 "Частная жизнь"
14.45 Вести. Дежурная часть
15.00 Вести
15.10 Местное время. Вести-Бурятия
15.30 "Суд идет"
16.30 Т/с "Бандитский Петербург-7. Передел"
17.30 Вести. Дежурная часть
17.40 Местное время. Вести-Бурятия
18.00 Вести
18.15 "Кулагин и партнеры"
18.45 Т/с "Обреченная статья звездой"
19.45 Т/с "Черная богиня"
20.45 Вести. Подробности
21.00 Вести
21.30 Местное время. Вести-Бурятия
21.50 "Спокойной ночи, малыши!"
22.00 "Дети Ванюхина"
22.55 Т/с "Бандитский Петербург-7. Передел"
00.00 "Вести+"
00.20 "Русская народная группа "Бони М"

НТВ

07.00 "Сегодня утром"
10.15 "Вопрос... Еще вопрос"
11.00 "Сегодня"
11.15 "Криминальная Россия"
11.50 "Принцип домино"
12.50 "Агентство "Золотая пуля"
14.00 "Сегодня"
14.25 "Для тебя"
15.25 Т/с "Бригада"
16.35 "Чрезвычайное происшествие"
17.00 "Сегодня"
17.20 "Улицы разбитых фонарей"

Канал БГТРК

19.35 Правый руль
19.45 Телевизионная приемная
Канал НТВ
20.00 "Сегодня"
20.40 "Бригада"

21.50 "Возвращение Мухтара-2"
23.00 "Сегодня"
23.40 "К барьеру!"
01.00 "Сегодня"
01.20 Х/ф "Американский оборотень в Париже"

Ариг Ус

07.35 "Знаки зодиаки"
07.40 "Восточный экспресс". Погода
08.10 "Глобальные новости"
08.15 М/с "Котопес"
08.40 "Восточный экспресс". Погода
09.00 М/с "Как говорит Джинджер"
09.30 "Гараж. Из рук в руки"
09.45 "Знаки зодиаки". Погода. "Формула успеха"
09.55 Наши песни
10.00 "Карлики: сильные духом"
11.00 Х/ф "Горячая жевательная резинка"
13.15 Т/с "Энди Рихтер, властелин Вселенной"
13.40 М/с "Приключения Джимми Нейрона"
14.05 М/с "Дикая семейка Торнберри"
14.30 Т/с "Рабыня Изаура"
14.55 "Знаки зодиаки"
15.00 "Школа ремонта". "Полосатое счастье"
16.00 Т/с "Толстая девчонка"
17.00 М/ф
17.10 Победоносный голос верующего
17.40 "Голод"
18.40 "Знаки зодиаки"
18.45 "Восточный экспресс". Погода
19.00 "Невероятно, факт"
19.55 "Формула успеха"
20.00 "Будни"
20.25 "Знаки зодиаки"
20.30 "Восточный экспресс". Погода
21.00 Т/с "Поющие в терновнике"
22.00 "Дом-2. Новая любовь"

23.00 "Восточный экспресс". Погода
23.25 "Знаки зодиаки"
23.30 Х/ф "Страна чудиков"
01.15 "Ночной голод"

ТИВИКОМ

07.20 "Лоск". Погода
07.25 "Спорт-центр РБ"
07.55 М/с "Бэйблейд"
08.25 Т/с "Солдаты-4"
09.20 Т/с "Мэш"
10.30 "Городской патруль". Погода
10.50 "Час суда"
11.50 "Час суда"
13.00 "Исчезновения"
13.30 "24". Погода. "Лоск"
14.00 Т/с "Подкидной"
15.15 "Секретные материалы"
16.15 Т/с "Солдаты-4"
17.30 "Мятежный дух"
18.30 Т/с "Студенты". Погода
19.45 "Мистер Бин"
20.00 "Лоск". Погода
20.10 "Радар-спорт"
21.00 "Подкидной"
22.10 "Солдаты-4"
23.15 Погода. "Лоск"
23.20 "Студенты"
00.30 "24". Погода. "Городской патруль"
01.00 "Мистер Бин"
01.15 Х/ф "Карнозавр-2"

СТС - БАЙКАЛ

06.00 Прогноз погоды. Т/с "Лучшие"
06.50 М/ф "Смешарики"
07.00 М/ф "Веселые мелодии"
07.30 Т/с "Моя прекрасная няня"
08.00 Прогноз погоды. Т/с "Не родись красивой"
09.00 Истории в деталях
09.30 Т/с "Зачарованные"
10.30 Прогноз погоды. Т/с "Люба, дети и завод..."
11.00 Х/ф "Тот, которого заказали"
13.00 Т/с "Другое измерение"

13.30 М/с "Питер Пэн и пираты"
14.00 М/с "Охотники за привидениями"
14.30 М/с "Оливер Твист"
15.00 М/с "Люди в черном"
15.30 М/с "Приключения Джеки Чана"
16.00 Прогноз погоды. Т/с "Зена — королева воинов"
17.00 Т/с "Чудеса науки"
17.30 Т/с "Зачарованные"
18.25 Прогноз погоды. Т/с "Моя прекрасная няня"
19.30 Истории в деталях
20.00 Прогноз погоды
20.05 "Не родись красивой"
21.00 "Люба, дети и завод..."
21.30 Х/ф "Черный скорпион в эпицентре взрыва"
23.30 Истории в деталях
00.00 Т/с "Моя прекрасная няня"
00.35 Детали
01.35 Прогноз погоды
01.40 Профилактические работы (до 06.00)

ДТВ

10.00 М/ф
11.00 "Няня"
11.30 "Как уходили кумиры. Зинновий Гердт"
11.55 "Неслучайная музыка"
12.00 Телемагазин
12.30 "Агентство криминальных новостей"
12.50 Х/ф "Каменный крик"
15.05 "Самое смешное видео"
15.30 Т/с "Округ Колумбия"
16.30 Т/с "Крутой Уокер"
17.30 М/ф
18.30 Шоу "Деньги с неба"
18.40 "Опергруппа, на выезд!"
19.25 "Как уходили кумиры"
19.50 Х/ф "Американская дочь"
22.00 "Неслучайная музыка"
22.05 "Самое смешное видео"
22.30 Т/с "Женаты и с детьми"
22.55 Т/с "Дальнобойщики-2"
00.00 "Опергруппа, на выезд!"
00.40 "Агентство криминальных новостей"
01.00 Х/ф "Обман"

Пятница, 18

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 07.00 "Доброе утро"
10.00 Новости
10.05 Т/с "Есенин"
11.20 "Агент национальной безопасности"
12.30 "Ген долголетия"
13.00 Новости
13.05 "Большой обед"
14.20 "Команда Гуффи"
14.50 Т/с "Родственный обмен"
16.00 Новости
16.10 "Лолита. Без комплексов"
17.00 Т/с "Хозяйка судьбы"
18.00 "Федеральный судья"
19.00 Вечерние новости
19.10 "Кривое зеркало"
19.40 "Адьютанты любви"
20.50 Поле чудес
22.00 "Время"
22.25 Т/с "Есенин"
00.00 Что? Где? Когда?
01.30 Х/ф "Игра"
03.50 Х/ф "Каблукы"

РОССИЯ

- 06.00 "Доброе утро, Россия!"
07.45, 08.45 Вести-Бурятия
08.15, 09.05 Вести-Бурятия (на бур. яз.)
09.45 Т/с "Дети Ванюхина"
10.45 "Мой серебряный шар. Валерий Приемыхов"
11.45 Вести. Дежурная часть
12.00 Вести
12.30 Местное время. Вести-Бурятия
12.50 "Мусульмане"
13.00 "Вся Россия"
13.15 Т/с "Марш Турецкого. Оборотень". 2 с.
14.10 "Городок". Дайджест
14.45 Вести. Дежурная часть
15.00 Вести
15.10 Местное время. Вести-Бурятия
15.30 "Суд идет"

- 16.30 Т/с "Бандитский Петербург-7. Передел"
17.30 Вести. Дежурная часть
17.40 Местное время. Вести-Бурятия
18.00 Вести
18.15 "Кулагин и партнеры"
18.45 "Обреченная статья звездой"
19.45 Т/с "Черная богиня"
20.45 Вести. Подробности
21.00 Вести
21.30 Местное время. Вести-Бурятия
21.50 "Спокойной ночи, малыши!"
22.00 "Юрмала-2005". Международный фестиваль юмористических программ
23.55 Х/ф "Успеть до полуночи"
02.25 XI Торжественная церемония вручения Национальной телевизионной премии "ТЭФИ-2005"

НТВ

- 07.00 "Сегодня утром"
10.15 "Вопрос... Еще вопрос"
11.00 "Сегодня"
11.15 "Криминальная Россия"
11.50 "Принцип домино"
12.50 "Агентство "Золотая пуля"
14.00 "Сегодня"
14.25 "Для тебя"
15.25 Т/с "Бригада"
16.35 "Чрезвычайное происшествие"
17.00 "Сегодня"
17.20 Т/с "Улицы разбитых фонарей"
Канал БГТРК
19.35 Мир связи
19.45 Новости без политики
Канал НТВ
20.00 "Сегодня"
20.40 "Хазанов против НТВ"
23.00 "Сегодня"
23.40 "Совершенно секретно"
00.40 Х/ф "Сладкий ноябрь"

АРИГ УС

- 07.35 "Знаки зодиаки"
07.40 "Восточный экспресс". Погода
08.10 "Глобальные новости"
08.15 М/с "Котопес"
08.40 "Восточный экспресс". Погода
09.00 М/с "Как говорит Джинджер"
09.30 "Русская усадьба"
09.45 "Знаки зодиаки". Погода. "Формула успеха"
09.55 Наши песни
10.00 "Самозванцы"
11.00 Х/ф "Страна чудаков"
13.00 М/ф "Чужой"
13.15 Т/с "Энди Рихтер, властелин Вселенной"
13.40 М/с "Крутые бобыры"
14.05 М/с "Ох уж эти детки"
14.30 Т/с "Рабыня Изаура"
14.55 "Знаки зодиаки"
15.00 "Школа ремонта"
16.00 "Толстая девчонка"
17.00 М/ф
17.10 Победоносный голос верующего
17.40 "Голод"
18.40 "Знаки зодиаки"
18.45 "Восточный экспресс". Погода
19.00 "Запретная зона"
20.00 "Внимание! Женщина за рулем"
20.15 "Знаки зодиаки". "Формула успеха"
20.30 "Восточный экспресс". Погода
21.00 "Голод"
22.00 "Дом-2. Новая любовь"
23.00 "Восточный экспресс". Погода
23.25 "Знаки зодиаки"
23.30 Фестиваль "Автордио". "Дискотека 80-х"
01.40 "Москва. Инструкция по применению"

ТИВИКОМ

- 07.00 "Городской патруль". Погода. "Лоск"
07.10 "Радар-спорт"
07.55 М/с "Бэйблейд"
08.25 Т/с "Солдаты-4"
09.20 "МЭШ". Погода
10.50 "Час суда"
11.50 "Час суда"
13.00 "Самые-самые"
13.30 "24". Погода. "Лоск"
14.00 Т/с "Подкидной"
15.15 "Секретные материалы"
16.15 Т/с "Солдаты-4"
17.30 Т/с "Мятежный дух"
18.30 Т/с "Студенты". Погода
19.45 "Дорогая передача"
20.00 "Городской патруль". "Лоск". Погода
20.30 "Человек недели"
21.00 Х/ф "Под прицелом"
23.05 "Магия Дэвида Копперфильда". Погода
00.10 Х/ф "Доспехи бога-2"
02.35 Т/с "Секретные материалы"
03.30 "Невероятные истории"
04.20 Ночной музыкальный канал
СТС - БАЙКАЛ
06.00 Прогноз погоды. Т/с "Лучшие"
06.50 М/ф "Смешарики"
07.00 М/ф "Веселые мелодии"
07.30 Т/с "Моя прекрасная няня"
08.00 Прогноз погоды. Т/с "Не родись красивой"
09.00 Истории в деталях
09.30 Т/с "Зачарованные"
10.30 Прогноз погоды. Т/с "Люба; дети и завод..."
11.00 Х/ф "Веселенькие выходные"
13.00 Т/с "Другое измерение"
13.30 М/с "Питер Пэн и пираты"
14.00 М/с "Охотники за привидениями"
14.30 М/с "Оливер Твист"
15.00 М/с "Люди в черном"
15.30 М/с "Приключения Джеки Чана"

- 16.00 Прогноз погоды. Т/с "Зена - королева воинов"
17.00 Т/с "Чудеса науки"
17.30 Т/с "Зачарованные"
18.25 Прогноз погоды. Т/с "Моя прекрасная няня"
19.30 Истории в деталях
20.00 Прогноз погоды. Т/с "Не родись красивой"
21.00 Х/ф "Вертикальный предел"
23.35 Истории в деталях
00.05 Т/с "Моя прекрасная няня"
00.40 Х/ф "Подруги навсегда"
02.50 Профиллактические работы (до 06.00)

ДТВ

- 10.00 М/ф
11.00 "Няня"
11.30 "Как уходили кумиры. Леонид Гайдай"
11.55 "Неслучайная музыка"
12.00 Телемагазин
12.30 "Агентство криминальных новостей"
12.50 Х/ф "Обман"
15.05 "Самое смешное видео"
15.35 Т/с "Шоу рекордов Гиннесса"
16.30 Т/с "Крутой Уокер"
17.30 М/ф
18.30 Шоу "Деньги с неба"
18.40 "Этот безумный мир"
19.25 "Как уходили кумиры. Леонид Гайдай"
19.50 Х/ф "С любимыми не расставайтесь"
21.40 "Неслучайная музыка"
21.45 Шоу "Деньги с неба"
22.05 "Самое смешное видео"
22.30 Т/с "Женаты и с детьми"
22.55 "Когда праздник превращается в кошмар"
00.00 "Этот безумный мир"
00.40 "Агентство криминальных новостей"
01.00 Х/ф "Взлом"
03.10 "Шеф рекомендует"
03.15 "Карданный вал"
03.35 "Секс и все такое..."
04.40 Х/ф "Тьма"
06.45 "Неслучайная музыка"
06.55 "Шоу Джерри Спрингера"

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

Суббота, 19

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 07.00 Новости
07.10 "Шутка за шуткой"
07.30 Х/ф "В профиль и анфас"
09.00 Играй, гармонь любимая!
09.40 Слово пастыря
10.00 "Кряк-бригада". "С добрым утром, Микки!"
11.00 Новости
11.10 "Три окна"
11.50 "Личная жизнь Майи Плисецкой"
13.00 Новости
13.10 Здоровье
14.00 "Римская империя"
15.00 Х/ф "Знахарь"
17.00 "КВН-2005". Премьер-лига. Второй полуфинал
19.00 Вечерние новости
19.10 "Дэвид Копперфилд: разоблаченная иллюзия"
19.40 "Кто хочет стать миллионером?"
20.40 Бисквит
22.00 "Время"
22.20 Фестиваль юмора "Умора-2005"
00.10 Футбол. "Локомотив" - "Спартак". Заключительный тур
02.20 Филипп Киркоров, Александр Буйнов, группа "Фабрика" в концертной программе "Ты - лучший!"
04.10 Х/ф "Искусственный разум"

РОССИЯ

- 07.00 "Доброе утро, Россия!"
08.40 "Золотой ключ"
09.00 Вести
09.10 Местное время. Вести-Бурятия
09.20 "Русское лото"
09.55 "Военная программа"

- 10.20 "Вокруг света"
10.50 "Субботник"
11.30 "Секрет успеха". Результаты голосования
12.00 Вести
12.10 Местное время. Вести-Бурятия
12.20 "Сто к одному"
13.15 "В поисках приключений"
14.15 "Клуб сенаторов"
15.00 Вести
15.20 Х/ф "Одиноким предоставляется общежитие"
Канал ВГТРК
17.00 Мы и налоги
17.10 Курьер
17.15 Молодежь Бурятии
17.25 Финал акции "Окна". Розыгрыш 100 тысяч рублей. ОАО "Коммерсант"
17.35 Телевизионная викторина "Чтобы знали и помнили"
17.45 "Буряад орон"
18.10 Телевизионная приемная ЕГЭ-2006. Центр проверки тестов
18.35 Примите поздравления
Канал "Россия"
19.00 "Комната смеха"
19.55 "Секрет успеха"
20.50 В "Городке"
21.00 Вести
21.15 "Зеркало"
21.30 "Честный детектив"
22.00 "Субботний вечер"
23.50 Х/ф "Мишель Вальян: жажда скорости"

НТВ

- 07.25 Х/ф "И снова Анискин"
08.35 М/с "Альф"
09.00 "Сегодня"
09.15 Т/с "Полицейский Кэттс и его собака"
09.45 "Без рецепта"
10.25 "Дикий мир"
11.00 "Сегодня"
11.15 "Главная дорога"
11.55 "Кулинарный поединок"

- 12.55 "Квартирный вопрос"
14.00 "Сегодня"
Канал ВГТРК
14.20 Тайзан
14.40 Из фонда БГТРК. "Строки мужества и любви"
Канал НТВ
15.00 Х/ф "Женщина для всех"
17.00 "Сегодня"
17.15 "Женский взгляд". Геннадий Турецкий
17.55 "Своя игра"
18.50 "Марш Турецкого"
20.00 "Сегодня"
20.30 Профессия - репортер
20.55 "Программа максимум"
21.50 "Адвокат"
23.00 "Реальная политика"
23.40 Х/ф "Разрушитель"
02.10 "Мировой бокс. Ночь нокаутов"
02.50 Х/ф "Рок-звезда"
04.55 Т/с "Звездные врата-III"

АРИГ УС

- 07.45 "Знаки зодиаки". "Формула успеха". Погода
08.00 М/с "Жестокие войны"
08.20 М/ф "Аленький цветочек"
09.10 Т/с "Мой герой"
09.40 "Восточный экспресс". Погода
10.05 "Маски-шоу". "Знаки зодиаки"
10.35 "Фигли-мигли"
11.00 Х/ф "Семья Брэиди в Белом Доме"
13.00 Х/ф "Гостья из будущего", 2 с.
14.30 "Маски-шоу"
15.00 "Жизнь, полная радости"
15.30 "Верю -- не верю"
16.00 "Голод". "Знаки зодиаки"
17.00 "Дом-2. Это любовь"
18.00 "Саша плюс Маша"
19.00 "Запредельные истории". "Знаки зодиаки"
20.00 Концерт Бритни Спирс "In the Zone". "Формула успеха". Погода

- 21.00 "На ночь глядя"
22.00 "Дом-2. Это любовь". "Знаки зодиаки"
23.00 "Комеди-клуб". Погода
00.00 "Секс" с Анфисой Чеховой"
00.30 "Знаки зодиаки"
00.35 Х/ф "В собачьей шкуре"01

ТИВИКОМ

- 08.10 "Городской патруль". Погода
08.30 "Дикая планета"
09.30 М/с "Дейгандр"
09.55 М/с "Что с Энди?"
10.20 "Кинематограф". Погода
10.50 М/с "Симпсоны"
11.55 "Очевидец"
12.55 "Шестое чувство"
13.50 "Криминальное чтиво"
14.30 "24". Погода. "Лоск"
14.50 "Магия Дэвида Копперфильда"
15.55 "Невероятные истории". Погода
17.00 М/ф "Кот, который умел петь"
17.15 Х/ф "Потомство Чаки"
19.30 "Музыкальные поздравления". Погода
20.00 "Неделя". Погода
21.10 Х/ф "Ганнибал"
23.15 Реальти-шоу "Остров искушений". Погода
01.35 "Плейбой" представляется...
03.20 "Секретные материалы"
04.05 Ночной муз. канал

СТС - БАЙКАЛ

- 06.00 Прогноз погоды. Х/ф "Провал"
07.30 М/ф "Стойкий оловянный солдатик"
07.50 М/с "Семья почемучек"
08.20 Прогноз погоды. М/ф "Смешарики"
08.30 М/с "Остров черепах"
09.00 "Улица Сезам"

- 09.30 М/ф "Пеппи Длинныйчужок"
10.00 Х/ф "Роми и Мишель в начале пути"
12.00 Прогноз погоды. Телеигра "Самый умный"
14.00 Кино в деталях
15.00 Д/ф "Тайны тела: пища атакует. Цена красоты"
16.00 Прогноз погоды. Истории в деталях. Спецвыпуск
16.30 Т/с "Улицы разбитых фонарей. Новые приключения ментов"
18.30 Х/ф "Вертикальный предел"
21.00 Х/ф "Воришки"
22.55 Хорошие шутки
00.55 Х/ф "Трудный путь в Александрию"
03.05 Профиллактические работы (до 06.00)

ДТВ

- 10.30 Т/с "Напряги извилины"
11.05 "Для милых дам"
11.25 "РеЗЕРТ успеха"
11.35 М/ф
12.30 Х/ф "Девятые врата"
15.15 "Хит-парад звездных скандалов"
16.10 Т/с "Спрут"
17.25 "Арсенал"
17.55 "Дальнобойщики-2"
20.00 "Самое смешное видео"
20.30 "Осторожно, афера!"
21.00 "Шоу рекордов Гиннесса"
22.00 Х/ф "Трое в лодке, не считая собаки"
01.00 Т/с "С.S.I.: место преступления Майами"
02.55 "Шеф рекомендует"

КОМПЬЮТЕР. Ремонт, установка программ, локальные сети, обучение, консультации. Тел.: 42-58-65. Сот. тел. МТС 8 914 841 2177. Св-во № 444043.

Воскресенье, 20

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 07.00 Новости
07.10 "Шутка за шуткой"
07.40 Х/ф "Пядь земли"
09.20 Армейский магазин
09.50 "Дональд Дак представляет"
10.20 "Умницы и умники"
11.00 Новости
11.10 "Непутевые заметки"
11.30 Пока все дома
12.20 "Веселые картинки"
13.00 Новости
13.10 М/с "Гора самоцветов"
13.40 Живой мир. "Правда о динозаврах-убийцах"
14.40 Х/ф "...По прозвищу "Зверь" История молодого парня, Савелия Говоркова, вернувшегося из Афганистана и не выдержавшего испытаний мирной жизни..."
16.20 "Новые песни о главном"
17.40 "Большие гонки"
19.00 Времена
20.10 "Ералаш"
20.40 "Сердце Африки"
22.00 Воскресное "Время"
22.45 Х/ф "Шпионские игры"
01.10 Бокс. Бернард Хопкинс - Джермейн Тейлор
02.10 Суперчеловек. "Дары предков". 3 ч.
03.10 Х/ф "Этюд в черных тонах"
05.00 Т/с "Прирожденные охотники"
05.50 Д/ф "Савелий Крамаров. Джентльмен удачи"

РОССИЯ

- 07.00 "Доброе утро, Россия!"
08.20 "Сельский час"
08.45 "ТВ Бинго-шоу"
09.00 Вести
09.10 Местное время. Вести-Бурятия
09.20 "Диалоги о животных"
09.55 Х/ф "Бетховен"
11.30 "Утренняя почта"
12.00 Вести
12.10 Местное время. Вести-Бурятия
12.20 "Городок". Дайджест
12.55 "Сам себе режиссер"
13.45 "Смехопанорама"
14.15 "Парламентский час"
15.00 Вести
15.20 "Фитиль № 63"
16.10 Х/ф "Я объявляю вам войну"
18.00 Вести
18.10 "Парад улыбок"
19.05 "Юбилейный вечер Людмилы Гурченко в ГЦКЗ "Россия"
21.00 "Вести недели"
22.00 "Специальный корреспондент"
22.25 Х/ф "Любовница"
01.00 Х/ф "Белый олеандр"
03.10 Х/ф "Проигравший забывает все"

НТВ

- 06.10 Х/ф "И снова Анискин"
08.30 "Сказки Баженова"
09.00 "Сегодня"
09.15 Т/с "Полицейский Кэттс и его собака"
09.45 "Их нравы"
10.25 "Едим дома!"
11.00 "Сегодня"
11.15 "Чрезвычайное происшествие. Обзор за неделю"
11.40 "Top gear"

- 12.15 "Растительная жизнь"
13.10 "Цена удачи"
14.00 "Сегодня"
Канал БГТРК
14.20 Новости без политики
14.30 "ОтТННись". Программа для молодежи
Канал НТВ
15.00 Х/ф "Приятели покойника"
17.00 "Сегодня"
17.15 "Один день. Новая версия"
17.55 "Своя игра"
18.50 "Марш Турецкого"
20.00 "Сегодня. Итоговая программа"
20.55 "Чистосердечное признание"
21.25 "Чрезвычайное происшествие. Обзор за неделю"
21.50 "Адвокат"
23.00 "Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым"
00.15 Х/ф "Долгое прощание"
02.35 "Журнал Лиги чемпионов"
03.15 Х/ф "Люди дождя"
05.20 Х/ф "Майами блюз"

АРИГ УС

- 07.55 "Знаки зодиаки". Погода
08.00 М/с "Жестокие войны"
08.20 М/ф "Как казаки мушкетерам помогли"
08.40 М/с "Сейлормун"
09.40 "Внимание! Женщина за рулем". Погода
10.00 "С утра пораньше"
11.00 Х/ф "Робинзоны с Уолл-стрит"
13.05 "Знаки зодиаки". "Формула успеха"
13.15 "Сейлормун"
14.00 "Школа ремонта"
15.00 "Благая весть"
15.30 Х/ф "Штрафной удар". "Знаки зодиаки"

- 17.30 "Голод"
18.30 "Саша плюс Маша". Погода
19.00 "Школа ремонта"
20.00 Х/ф "Сватовство гусара"
21.55 "Формула успеха"
22.00 "Дом-2. Новая любовь". "Знаки зодиаки"
23.00 "Комеди-клуб"
00.00 "Секс" с Анфисой Чеховой"
00.30 Х/ф "Банзай"

ТВИКОМ

- 08.10 "Городской патруль". Погода
08.20 "Дикая планета"
09.20 М/с "Дейгандр". Погода
09.45 М/с "Что с Энди?"
10.10 М/с "Таракан Робот"
10.40 М/с "Симпсоны"
11.55 М/с "Дятловы". Погода
12.40 "Неделя"
13.50 "Военная тайна"
14.30 "24". Погода. "Лоск"
14.50 Проект "Отражение"
15.55 "Невероятные истории"
16.30 Школьное ТВ
17.00 Музыкальные поздравления
17.30 "Домашний зоопарк"
17.50 На колесах
18.10 Кинематограф
19.20 "Городской патруль"
19.30 "24". Погода. "Лоск"
20.00 "Остров искушений"
21.15 Х/ф "Колдовство"
23.35 "Рассекреченные архивы. НЛО времен "холодной войны"
00.55 Х/ф "К черту любовь"

ОСИС - БАЙКАЛ

- 06.00 Прогноз погоды. Х/ф "Легкие деньги"
07.35 М/ф "Дереза"
07.50 М/с "Семья почемучек"

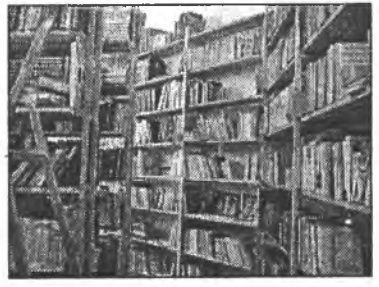
- 08.20 Прогноз погоды. М/ф "Смешарики"
08.30 М/ф "Остров черепах"
09.00 "Улица Сезам"
09.30 М/с "Пеппи Длинныйчуйлок"
10.00 М/ф "Ну, погоди!"
10.10 Х/ф "Воришки"
12.00 Прогноз погоды. "Жизнь прекрасна"
14.00 Снимите это немедленно
15.00 Т/с "Люба, дети и завод..."
16.00 Истории в деталях. Специальный выпуск
16.30 М/с "Том и Джерри. Комедийное шоу"
16.45 Т/с "Моя прекрасная няня"
17.20 Т/с "Отчаянные домохозяйки"
21.00 Х/ф "Игрушечные солдатики"
23.10 "Осторожно, Задов! Или похождения прапорщика"
00.10 Х/ф "Святые из Бундока"
02.25 Профилактические работы (до 06.00)

ДТВ

- 10.30 Т/с "Напряги извилины"
11.05 "Для милых дам"
11.25 "ReZEPT успеха"
11.35 М/ф
13.05 Х/ф "Взлом"
15.15 "Хит-парад звездных скандалов"
16.10 Т/с "Спрут"
17.25 "Карданный вал"
17.55 "Дальнобойщики-2"
20.00 "Самое смешное видео"
20.30 "В засаде"
21.00 "Шоу рекордов Гиннеса"
22.00 Х/ф "Бумбараш"
01.00 "С.S.I.: место преступления Майами"
02.55 "Шеф рекомендует"
03.00 "Личный досмотр"
04.20 "Когда праздник превращается в кошмар"

КНИЖНЫЕ ПОСЫЛКИ ДЛЯ СЕЛЬСКИХ ЧИТАТЕЛЕЙ

С 2000 г. усилиями ряда организаций - Министерства культуры РФ, Некоммерческого фонда "Пушкинская библиотека", Института "Открытое общество" - Россия при софинансировании со стороны региональных местных органов власти в нашей стране осуществляется Программа "Сельская библиотека".

1000 экземпляров книг, Окская ЦБС - 2 комплекта (более 200 экземпляров книг) и Баунтовская ЦБС - 1 комплект (более 100 экземпляров книг).

На днях пришел груз пятого этапа программы "Сельская библиотека" - это 13875 экземпляров книг. Среди ЦБС республики второй год лидирует Джидинская ЦБС - 33 комплекта (более 4 тысячи экземпляров).

Энциклопедическая культура имеет в нашей стране давнюю и богатую историю. И отсюда, что ГУП "Книгоэкспорт" (Москва) передал для республики 200 экземпляров энциклопедии "Большая Российская энциклопедия".

УУЛЗАЯ

ҮҮРИ ҺАЙХАН ХАНИДАА

Уулзая даа, хоюулаа. Уулзаад хуужа хоюулан Удаан, удаан хөөрээдээ. Үнэн хайхан сэдхэлээ Утэр сэлин хэжэжэ, Угын хайхан зугае Уран гоёор найруулая.

Шэнэ шүлэгүүднээ

Хандажап ДАМПИЛОВА

Хабартаа Хурса үгэтэй Хүхюу зугаатай Хотой басагадтал Һалхай Һалхантай Һаршаганалдан, Шэбэнэлдэн байһандал. Хоонон мушэрнүүдээ Хэдэн тээшэнэ Хаялуулан, Хэниешьёб Хүлсэн гэтэнэдэл.

Балшар бага наһаяа, Багшанаара, нүхэдөө Бараниень дурсая, Баярай нулимса дуһалуулая. Баярлая даа, хоюулаа, Баяраар халиһан зүрхээз Багынхидаал дэбэрүүлэн Баярлая, хоюулаа баярлая. Багтаажа ядан баяраа Багынхидаал михэрээдэн, Урда урдаһан харалсан, Удаан дугай хууя...

Энеэлдэ садатараа Эдир наһаяа дурсая.

Залуу эдир наһанайм Заята хайхан ханимни, Золгоёл даа, хоюулаа Золгоод, үнэн сэдхэлһээ Зугаа наада дэлгэл, Залуу наһаяа дурсая. Зүүдэн соогоо шамаяа Золгон харан жарганаб. Зүрхэ сэдхэлээ доһолгон, Зугаагаа шамдаа хүргэнгүй, Сошон юундэшьёб һэришэнэб. Золтой хайхан зүүдээ Золгуулан харахые хүсэнэб, Зүрхээ шэмшэрүүлэн хүлээнэб.

УЛЯҺАДАЙ ХАЖУУДА

Хоёр уляһанай Хоорондуур Хотирон Харгы харагдана. Үхэр малаа туугаад, Үдэр бүри ябагдана. Үбэлэй хүйтэндэ Уляһан Үзэмжгүйхэн, Гаһаа зуунан, Даарашанан Үбгэжөөлдэл. Харин хажуудахинь Хайратайхан, Адалсан гараа, тэбэрилдээ. Тэбэрилдэн энеэлдэ, Эрьбуусэдэн гүйдээ, Ээрсэг мэтээр эрьелдээ. Эрьелдээ, эрьелдээ.

Зулгы зунай ерэхэдэ, Зугаатай, хүжюүтэй Зулгы басагадтал Зөөлхөн набшаһаараа Зохидоор эльбэһэндэл. Бүлэһэн һэбшээнтэй Бахархан наадаһандал, Наранда шаруулан Нааршаан, Бороодо угаалгаһанай Һүүлээр Һүришьё сэбэр Болшонхойнууд.

Намарай эхиндэ Хуримда бэлдэн Хадмай басагадтал Нахилзан, хотолзон Хатаран байһандал. Налгай инагуудаа Найдан хүлэһэндэл, Намаануудаа Һаршагануулан, Найман хизаар руу Һалхантай Бэшэг-тэмдэгүүдые Эльгээдэгүүд.

Хоёр уляһанай Хоорондуур Харгы харагдана Хотирон. Хэды олон хүнүүд Хажуугаарнь үнгэрөөб, Хэды олон бодолнууд Хүрмэлдэн үлхэдөөб, Уляһануудһаа Уламжаалан... Угаашьё хайхан Мэдэрэл Үлэжшьё болоо Үүлэгүйхэн Тэнгэри дор.

Февраль, 2005.

На конкурс «Сагаан үбгэн - 2005»

В трескучие декабрьские морозы 13 декабря двадцать пятого года прошлого века у подножия знаменитого Барагхан-Уула родился Бимба Гатапович КУШЕЕВ, ныне известный хозяйственный и общественный деятель Республики Бурятия. Его труд по достоинству отмечен высокими наградами Родины, присвоением почетных званий «Заслуженного работника торговли Российской Федерации и Республики Бурятия», многими знаками трудового отличия, признанием широкой общественностью республики.

Сельские больницы, школы, пионерские лагеря, дома инвалидов и престарелых, обслуживание ветеранов войны и труда составляли особую заботу и ответственность. Ведь в отличие от государственной торговли, кооператоры работают за счет собственных средств, получаемых от прибыли и членских взносов пайщиков. В любую погоду - зимнюю стужу и летнюю жару, в период

в центральных и местных изданиях, средствах радио и телевидения посвящена им. Это продавцы сельмагов, автолавок, пекари, заготовители мяса, молока, кожсырья, специалисты торговли, председатели первичных и районных кооперативных обществ и союзов, составляющие нашу гордость и дающие право называться людьми, объединяющими город и деревню. «Безусловно, почти всю дея-

запланированного, заставляя подчиненных трудиться с умом и смекалкой, искать всегда новое, прогрессивное, жестко требовал и спрашивал за дело. Он действительно человек масштабного мышления, неординарного и быстрого решения поставленных вопросов, хороший собеседник, умеющий поддерживать и одобрить. Он является автором многих научных трудов, которые стали учебным

СТАРЕЙШИНА ПОТРЕБИТЕЛЬСКОЙ КООПЕРАЦИИ

Он с малых лет отличался трудолюбием и умением определить своеобразие жизни своих односельчан. Смешанный шестнадцатилетний подросток в годы войны на собрании пайщиков был назначен счетоводом Барагханского сельпо. Более 60 лет Бимба Гатапович отдал потребкооперации, закончив трудовую биографию председателем Правления и Совета Буркоопсоюза.

Депутат Народного Хурала Республики Бурятия, председатель Совета Буркоопсоюза Л.А. Бляхер, как-то точно отметил, что «дела его значительны, и традиции, заложенные талантливым учителем, прочно удерживаются и умножаются его учениками».

Бимбу Гатаповича Кушеева знают в самых отдаленных точках огромной Бурятии как руководителя, умевшего в свое время кормить, одевать и обувать все сельское население республики. К месту будет сказано, что наряду с признанием безусловных заслуг, приходилось ему не

раз «стоять на ковре» перед первыми лицами республики, отвечая за перебои в обеспечении товарами первой необходимости, не всегда случавшиеся по его вине.

«В шестидесятые годы, да и раньше, - рассказывает Бимба Гатапович, - бесперебойное обеспечение товарами жителей Окинского, Тункинского, Северо-Байкальского, Курумканского, Баунтовского районов требовало особенно больших затрат. Снегопады зимой, затяжные дожди весной и осенью, наводнения, бездорожье, другие характерные природно-климатические условия этих местностей усложняли доставку товаров в труднодоступные отгонные пастбища, где трудились сотни скотников-пастухов, табунщиков. Приходилось нанимать вертолеты, большей частью использовать гужевой (конный) транспорт. К этому надо добавить еще обеспечение сотен и тысяч животноводов дефицитными товарами по их персональным заявкам круглый год».

ды наводнений, бесчисленных стихийных бедствий кооператор со своим товаром добирался на таежные пастбища и стоянки скотников, чабанские отары, молочно-товарные фермы, оленеводческие стойбища, рыбацкие плесы.

Продолжая начатый рассказ, Бимба Гатапович говорит: «Я всегда восхищаюсь величием честного, вдохновенного труда труженников сельской торговли. Большая часть моих публика-

тельность Буркоопсоюза можно связывать с именем Б.Г. Кушеева, - рассказывает ветеран потребкооперации, бывший заместитель председателя правления по финансам и экономике Иннокентий Александрович Былков. - Мы, его коллеги, высоко ценим его профессионализм, чувство творческого подхода к делу. Особо отмечу его личный вклад в создание и укрепление материально-технической базы системы, строительство объектов соцкультбыта, жилья, ускоренного развития перерабатывающей отрасли и увеличение объемов закупок сельскохозяйственных продуктов и сырья».

Буркоопсоюз постоянно занимал призовые места в социалистическом соревновании Центросоюза и Роспотребсоюза среди областей, краев, республик. По изучению нашего опыта неоднократно проводились в Улан-Удэ всероссийские и региональные семинары руководящих работников системы. Бимба Гатапович умел организовывать выполнение намеченного и

пособием кооперативных училищ, техникумов, вузов, получили всероссийское и международное признание. Под его редакцией переиздана огромная книга «Потребительская кооперация Республики Бурятия», получившая положительные отзывы известных ученых-историков, экономистов и широкой общественности республики.

Многогранна его общественная деятельность. Будучи депутатом Верховного Совета Бурятской АССР, членом многих республиканских общественных организаций он принимал самое деятельное участие в принятии Закона «О потребительской кооперации в Республике Бурятия» и нового Устава респотребсоюза в условиях рыночной экономики.

В бодрости духа, в крепком забайкальском здоровье встречает свое славное 80-летие со дня рождения наш друг, старейшина потребительской кооперации Республики Бурятия Бимба Гатапович Кушеев.

Климентий БАДМАЕВ.

«Баатар-мэргэн - 2005» гэхэн конкурсдо

Хэбэд номхон Хэжэнгын эхин Хөөрхэ нютаг тоонтотой Галсан Доржиевич ГУТАПОВ эдир залуу наһанһаа арад зоной элүүр энхые сахилгын эмхинүүдтэ ажалша түгэс хүдэлжэ, аргашан хүнэй үндэр нэрэ зэргые арюун абажа ябадаг юм. Дээдэ-Хэжэнгын Эдэрмэг нютагай дунда нургуули эрхимээр түгэсхэнэй удаа Улаан-Удын медучилици 1964-1968 онуудта буража дүүргээд, түрэн нютагтаа фельдшерээр хүдэлжэ, аргашанай ажалда шэлжэжэ эхилһэн юм.

Нютагайхидтаа тон найдамтай эрхим аргашан гэжэ магтулдагынь шангахан шалгалта боложо үгэһэн гэшэ. Ниитын ажалда эдэбхитэй хабаадаг: Шэнэ жэлэй хайндэртэ Үбгэн-Жабар ходоодо болодог, нютагаархинаа баясулдаг, нютагайнгаа наһатай зоной, үхибүүд, үетэн нүхэдэйнгөө дүрфотуу буулгажа хубаахадань, хэн баясахагүйб?!

Галсан Доржиевич Гутапов Улонхаан, Шэнэ-Уоян гэжэ нютагуудта фельдшер аргашанаар ажаллаһан намтартай.

Удаань тэндэһээ Шэтын медицинститутта нурахадаа, «Отличник учебы» гэжэ самбарһаа нэрэнэ 5 жэл соо буугагүй, эрхимүүдэй тоодо ябадаг юм нэн гэжэ Улаан-Удын Семашкин нэрэмжэтэ республиканска больницын дээдэ мэргэжэлтэй врач-хирург, медициннын эрдэмэй доктор Галан Дамбиевич Гунзынов хөөрэнэ.

Галсан Доржиевич институттаа дүүргээд, ординатурада хуралсаа. Баргажан нютагта, ЛВРЗ-дэ (МТС) стоматолог-хирург мэргэжэлээр амжалтатай ажаллаба. Эдэ жэлнүүдтэ тэрэнэй эмшэлхэ арга онол үргэн дэлсэтэй болоһон, ажабайдалайнь дүршэл нилээд гүнзэгьрэн ааб даа.

Шэнэ хубилалануудай түлэгтөө орожо, хүдөөгэй улад зоной (гансашье хүдөө бэшэ) ороһон байдалда амидарха сагаар, Галсан Доржиевич тоонто нютагайнгаа Хөөрхэ хууринда врачбнэ амбулаториин хүтэлбэрилэгшөөр тэбхэр арбан жэл соо хүдэлбэ. Энэ амбулаториингоо хүдэлмэри үргэдхэжэ, 3 фельдшернүүдтэй болгоо: анализ абадаг, 2-3 оронтой үдэрэй стационар, УВЧ аппарат бии болгоһоной ашаар хаха хизаарай энэ нютагайхидай элүүр энхые сахилга нилээд хайжарба.

Эндэ хүдэлжэ байха сагтаа

ЭНЭРХЫ СЭДЬХЭЛЭЙ ЭМШЭ

хууринайнгаа старостын үүргэ дүүргэдэг байгаа. Хэжэнгын Ородой-Адаг хууринда энэ шадарай нютагай зоной элүүр энхые сахилгын хүдэлмэриэ найжаруулха зорилготойгоор врачбнэ-амбулаториин үргэдхэгдэхэдэ, эмхидхэлэй дүй дүршэлтэй Галсан Доржиевиче удариха тушаалда дэб-жүүлэгдэһэн юм. Эндэһые бэрхэ эмшэнэй эмхидхэхы үүсхэл эдэбхи үржэл хайта газарта таригдаһан үрэнэн мэтэ байба. Энэ врачбнэ амбулаторидо тон шухала мэргэжэлтэдэ: фельдшер, акушерка, патронажна сестра,

лаборант-санитарка, 3 техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон автомашины жолоохон оролдотой ажаллаһад. Эндэ стоматологическа, физиокабинедүүдэ, үдэрэй стационар хүдэлнэ.

Байгша ондо Галсан Доржиевич хирург-стоматолог, ортопед гэхэн мэргэжэлээ дээшлүүлгын хуралсал гаража, дээдэ категориин врачай нэрэ зэргэтэй болобо. Мүн тиихэдэ «Семейный врач» гэхэн зэргэ тэрэндэ бии байха.

Энэ амбулаторидо шуһанай үлүү дарасы аргалха программа хуурида гаргагдаһан гэшэ.

Һаяхан Галсан Доржиевичтай уулзахадами, иигэжэ хөөрэнэ: «Районийнгоо түбэй больницын администрациин зүгөө (ахалагша врач Тугдумов Б.В.) саг үргэлжэ дэмжэлгэтэй хүдэлдэгбди. Суг ажалладаг хүнүүднэ: фельдшер Е.А.Цыдыпова, акушерка, Россин элүүрые хамгаалгын отличник Н.Б.Раднаева хүдэлмэридөө эрхим оролдотойгоор хандадаг, зондоо хүндэ ехэтэй аргашан юм».

Өөрынгөө зүгөө нэмэжэ хэлэхэдэ, Ородой-Адагта ажа-хуудаг багшын ажалай ветеран

Дугар Дондович хөөрөө һэн: «Галсан Доржиевич гэшэ ганса врач-стоматолог бэшэ, харин үбшэнтэй бүхы махабада бэе аргалдаг ёһотойл хоморой аргашан гэшэ, тиймэхээ Хори, Хэжэнгэ аймагуудай түб, хүдөө нютагуудһаа автобусоор дүүрэн зон эрээд, саг үргэлжэ аргалуулжа байдаг юм». Тэрэ хөөрөөндэнь урмашан баясаа бэлэйб.

Галсан Доржиевичай онсо хайн шэнжэ дурдаа һаа, олон юм даа. Тэрэ хэдынэйшье сагта эрдэм мэдэсэеэ дээшлүүлжэ, дэлхэйн соёлой дээжэлһээ хүртэхые оролдожо, ном сударта сүлөө сагаа зорюлдагынь дүтын хүнүүдын хайн мэдэнэ. Һаяхан үнгэрэгшэ нютагай өөһэдэн захиргаанай хүтэлбэрилэгшэ болон депутатуудые хунгалгада Галсан Доржиевич Гутаповта Ородой-Адагай хунгалгада дуугаа үгэжэ, найдалаа мэдүүлбэ.

Улад зоной этигэлые үндэрөөр хүндэлжэ, элүүр энхые сахилгын ажалдаа эршэмтэй хайн ябахыень үрэгээд, үргэн Буряад оронойнгоо түрүү зоной дунда нэрээ нэрлүүлэлсэхэ габьяада хүртэхын хүсэгшэ

Роза ДАШИЕВА,
багша.

Буряад үндэһэн зохёолой алтан жасаһаа

Дондок УЛЗЫТУЕВ

Буряадай элитэ поэт Дондок УЛЗЫТУЕВАЙ түрэхэн үдэртэй дашарам-дуулан шүлэгүүдэйнь энэ баглаае уншагшадтаа дурадханабди.

Мүшэн шэнги гэрэлтэй, Мүнхэ ута наһатай Байгаа наа даа ямар нэм, - Тезд Хараһаар байтар ялагас гээд, Тэнгэршин Торгон энгэри Хаха шуу отолон, Хараһы руу богтолон, Нэгэ мүшэнэй хүмэрхы, Хэлэйшье даа, гэмэрхы Харан харан шаналтаб.

Дуудаан соогоо абяагүй, Дуулаан соогоо заяагүй Хабхар хүни нүгшэнэн Хайратай ганса мүшэм! Тэрэн шэнгээр хүн бүхэн, Хээсэ нэгэтэ бүхэн, Дэлхэй дээрэе удангүй, Дэгдэнэн, унаһаана мэдэнгүй, Хойно хойноһоо нубарин, Хойшоолохо гү баран... Гэбшые, Мүшэд унажа дууһахагүй. Гэрэлтэй, гэрэлгүй, Түмэн сая мүшэд Тоогоороо хүсэд — Тэнгэршингээ орёлдо Тэды зандаал тодоржсо, Шаргал параяа тойрохон Шарайгаараа толоржсо, Байха гэжэниг дамжаагүй, Хүнэй мүнхын модон — Хүхэ сэнхир одон, Замати зурлаа тодол, Яларан эсаргыш ходол, Тэнгэршин алтан худал, Тэрэнни ходо шудал, Фото зурагынь худал, Фотонуудынь бутал.

Хүтэрэлдэн хүтэл, Хүнэй агуу шүтэл, Хүрээ дүхэриг мэтэл, Зүрхэндэлмэй дүтэл. Тэрэн шэнгээр Таһархагүй юм хүнэй уг, Амидаралай Агуу туг. Ганса хүн гансаараа Ганса наһа эдлэжэ, Гансаһы наа харасаараа - Олохон дабаа гатална, Оршологсо батална, Ошо дүлэ шэдэнэ, Орёл хабсагай нэтэлнэ, Аялгаараа эдэлнэ!

Дашые богони наһан — Сагаан эрбээхэйн наһал,

Нолонгын түргэн хянал,— Огторгойн эмнэхэл зуура Орон шотагтаа түрөөд, Омог наһалдаа хүрөөд, Нөөргөө бусаха, залирха, Хөөргөө хааха, амарха,— Иймэ хатуу табисууртай...

Үхэхэдөөл бидэ Нэридэг байгаа ха гүбди? Нэрихэдээл бидэ — Үхэдэг байгаа ха гүбди? Зүрхэнэйнгөө зогсохода, Үхөөб гэжэ этигэхэгүйб. Зүрхэн зогсоо юм бээ,

...Хэтэ мүнхын «үгы—биш» Иймэ хоёр дугы биш! «Үгы» замаар ошоо наа, Тэхэрингүйгөөр төөридэг, Үри бэе алдадаг, Үнэн шанараа галдадаг. Хүн! Хүн! Хүн! Хүн тухай дуулааб. Хүнэй соло дууданаб, Хүн! Хүн! Хүн! Үгы юумэ биш болгон, Биш юумэ үгы хэн, Атаа эсүтөөн соогуур Атом фотон хоёрые Хамтаруулан гагнажа,

Сэлээн соогоо мүнхэ болтогой! Дарашагүй арюун сагаан сэдхэлынь, Дабашагүй хатуу эрлэхэг зоригынь, Дабташагүй өөрз хайхан заншалынь, Далайшагүй нагшин хүрз хүлдэнь Үргы боложо газартаа дуулан, Харгы табиса, тэнгэрээр дүүлн, Мүшэтэ ехэ замбуулин соогоо Мүнхэ болтогой, мүнхэ болтогой!

БУРЯАД ХЭЛЭН Байгалай уһандал арюун тунгалаг, Басаганай михэрэлдэл урин налгай буряад хэлэмнай. Эртын манандал үнжэжэн сагаан лэ, Эхын альгандал энэрхы дулаан лэ буряад хэлэмнай. Булагай уһандал бузаргүй тунгалаг, Бугын нюдэндэл буриггүй хайхан лэ буряад хэлэмнай.

ХҮНЭЙ НАНАН

Юрын лэ оньһон ха юм. Сэдхэлдэмни сугларһан Сэнгүү энэ наһанайми, Сөбэр хайхан бодол, Сэсэгэй ягаан намаа, Гуниг, баяр, гашуудал, Гурбан үеым асуудал — Юундо үгы болохо юм? Хүнэй сэдхэл мүнхэ Мүнхэ гэжэ этигэнэб, Этигээ хадам — мүнхэ.

Хүнэй сэдхэл — уһан. Хүнэй сэдхэл — дүлэн. Хүнэй сэдхэл — шулуун. Хүнэй сэдхэл — хүрһэн, Хүхэ мүнхэ агаар. Тимлэл хадань би Наһанай хүсэд мэдэдэггүйб. Мүшэнһөө мүшэ дамжаан, Мүнөө болотар ябааб. Дүнишүүр, сая эсэлүүдтэ Дүхэриглэжэ ябааб.

Миши сэдхэл — фотон, Элиэ, туня, абяан. Харин гэнтэ зогсоходоо, Миши сэдхэл — үгы, Тезд миши сэдхэл Нэгэни забһар хэдэггүй,— Хэтэ мүнхэ тэнгэржэе, Хэтэ мүнхэ шатажа, Хэтэ мүнхын хүдэлөөн соо, Хэтэ мүнхын үймөөн соо — Сагай шорга дамжаһаар, Саашаал, Саашаал тэгүүлдэг.

Хаанаһа, Хэээши амардаггүй, Халуун миши сэдхэл, Фотон шэнги сэдхэл. Хүндэ шэнгээ шэнгүүртэй Хүсэтэй, Шэдитэй, Хэмжүүртэй — Хүмүүн үйлын шанар! Хүн бүгэдэ эхиндэ Нэгэни тэгш эрхэтэй. Хээрэ хэбтэнэн шулуундал, Нэгэл адли шэнжэтэй. Тшгэхэ муртөө хүн Бэе бэһээ тад ондоо. Ондоош хадаа — нэгэ. Нэгэни хадаа — хоёр. Хоёрни хадаа — гурба.

«Гурба» гэһэн бодолһоо Гурбан саяда хүрз, Гурбан сая шэнжэһээ Гушан саяда хүрз! Эгээл иймэ хизааргүй Ухаан бодолой эгнэжэ, Ухаан бодолой эгнэжын Гансал түхэрэн гарьха — Энэ — миши дуун, Хүн тухай дуун, Гал тухай дуун, Газар тухай дуун, Уһан тухай дуун, Шулуун тухай дуун.

Хиш агаар набардан, Оршологын байгуулааш! Хүн! Хүн! Хүн! Гэртэши — шини дуран, Гарташи — шини паран. Хүн! Хүн! Хүн! Хүрһэтэ газарай хүсэн, Хүхэ замбиш эзэн! Хүн! Хүн! Хүн! Ухаан бодолой эхин, Улаан шүһанай охин! Хүн! Хүн! Хүн! Агууехэ дархан, Аглаг түбиш зүрхэн! Хүн! Хүн! Хүн! Хүн — угаа мэрэгэн. Хүн! Хүн! Хүн!

Аглаг энэ юртэмсэдэ Амита юумын хүлгөөн соо Хүн боложо түрөөл хадаа, Хүнэй түлөө амидара. Сая дүнишүүр юртэмсэнуүүд Сагаа тоолон юрьелдэнэ. Саанаһа хэээши

Саһан шэнгээр эрьелдэнэ. Гороо мүнхэ замбуулинай Гольнь олохо худал юумэл. Наран гэхэши,—наран бэши, Наян сая наран байха. Энэ заахан шини замби Ээрсэг мэтээр эригэйдэн, Хэээ нэгэтэ тооһон болоод, Хэтын сагта үгы байха. Гал бодос сахилгаанай Гарьха дүхэриг аман сооһоо Нарьян түрэнэн

Нарантаяа мүнхэ бэши, Бодоли үгы, үнгэш үгы, Бодос гэмээр шэнжэши үгы, Заһнаргүйгөөр урсан байһан Замбуулинай элиэ соогуур Хүнэй хүсэл хүлгэн зайна, Хүнэй зориг гулган байна. Омог доруун зориг хүсэл Оршологтой агуу хүсэн. Газар түбиш, нара харын Галаб эрьен унаши хада, Хүншинөөтэ замбуулин соо Хүнэй хүсэл — агуу хүсэн Аяар холын юртэмсэ руу Аянгата замаа табяад, Баһал хайхан хүрһэн дээрэ Бамба сэсэгэ таряад байха. Агуу хүсэн, хүнэй хүсэл! Аласай холы шэртэнэлиши. Мүшэтэ сэнхир замбуулинай Мүнхын мүнхэ эрдэнелиши!

Гансахан хүнэй гансахан наһанай Газар дээрэ охорхошые наа, Үгэлһэн үгэ, үйлэ хэрэгынь Үеын үедэ мүнхэ болтогой! Уян бэе, уран яһанайнь Ууян хүүен залирдагыше наа, Сэдхэл наһан, сэлмэг бодолынь

ШУЛУУД Халуун наранда, бороо, налхинда Хангиран, гантаһа, хахара буунхай Адар ехэ шулуууд хэбтэнэ Агуу хүсээе дотороо нюунхай. Түмэн үеын үүр хираанда Түлгүү, зулгы хүнүүд ябаһан, Түрэ засагаа нэгэтэ алдан, Шулуууд боложо хубилан унаһан Үлгэн дайдаар ёрбойн нуунхай Үхэр хара байсын шулуууд, Сагаа хүлээн, мүнөөл дуугай Саадын бодолтой дуурана гүт? Эльбэмээр дулаахан эльгэн шулуууд Энэрхы налгай басагад мэтэ. Элшэтэн яларһан сахюур шулуууд — Эрэлхэг зоригой энхэ хүлдэл. Эрдэни, эндэмэни, субад болоод, Эгтэй бэшэ илгараа бэшэ гү? Шуһагүй хүйтэн оөхэн шулуууд Шуналгүй зүрхэнэй хооһон хэсэгүүд. Агуу нюусаа дотороо хуряанхай, Шулуууд хэбтэнэ, уулын шулуууд. Түмэн үеын түүхэ хаанхай, Түбин эхинэй далда бэшэгүүд. Хэн мэдэхэб, хэтэ сагта Хээрын сагаан үргэн талада Шуһаараа бэшэһэн минни шүлэгүүд Шулуууд болошоод хэбтэхэ юм гү? Сэлгээн нажарай ульһан халуун — Сэсэглэшэнхэй байсын шулуун. Бүүргэ дээрэнь сомсойн нуунхай Бүбэнэн нууна бүбөөлжэн шубуун.

Ардагай гүйдэлдэл аласы дабшанхай, Ажалай охиндол абьяас габшгай буряад хэлэмнай. Майн үглөөдэл сэлмэг тунгалаг, Майлын сэсэгтэл налбаран байнхайл буряад хэлэмнай. Эсэрын үгэдэл эрид сэхэ, Хутагын эридэл торгон хурсал буряад хэлэмнай. Дайсанай шэхэндэ тойруу таамаг, Дайдын нюусадал бүгэдые даамаг буряад хэлэмнай. Булхайта хэрэг буталха аргатай, Буугай сэмгэндэл буудахаш оньһотойл буряад хэлэмнай. Эрлигэй номнолы задалха шэнжэтэй, Эрдэмэй дабаае гаталха шадалтайл буряад хэлэмнай. Гэсэрэй түүхые гэрдэжэ ерэнэн лэ, Гэрэлтэ мүшэдые дамжаа ерэнэн лэ буряад хэлэмнай. Сагадай Мэргэнэй самсаал нэлмэдэл, Ногоодой Сэсэнэй номин бэлитгэл буряад хэлэмнай. Түмэн зонойнгоо түүхэ сахинхайл, Түрэ хуримайнь түүдэг болонхойл буряад хэлэмнай. Баатарлиг ажалайнь магтаал дууданхайл, Бата жаргалайнь баримта болонхойл буряад хэлэмнай. Хонгёо дуунай жэгүүр эдлэнхэйл, Хорбоо түбээр мүнөө зэдэлэнхэйл буряад хэлэмнай. Хоног бүридэ улам хүгжэнхэй, Холын холые зорин гаранхайл буряад хэлэмнай.

Из сокровищницы мировой литературы

«ДУША – СВЕТИЛЬНИК, ЧЕЙ ОГОНЬ ПОЗНАНИЕ...»

Великий таджикский ученый, поэт, врач и энциклопедист Абу-али Ибн Сина (Авиценна) родился в 980 г в селе Афшана Бухарской области. Отца его звали Абдулло, а мать Ситора (перевод с таджикского Звезда). Говорят,

*Краток век, каждый вздох наш быть может последний,
Не терзайся о мире, заботой бесплодной.
Смерть играет без устали в нарды
мы – шашки,
Мир – доска: день и ночь, как две кости
в руках небосвода*

что Ибн Сина был необычайно талантливый и одаренный. Он в 18 лет уже был знаменитым врачом, хорошо знал химию, физику, географию, астрономию, минералогию. После распада первого таджикского государства Саманидов Ибн Сина вынужден был покинуть Бухару. Он до конца своей жизни жил в бегах, но не бросил карандаш и лист. Умер в 1037 году в городе Хамадане, в Иране. От Ибн Сины на таджикском и арабском языках остались более 450 произведений. В тот период арабский язык в мусульманских странах считался языком науки. Основные книги Ибн Сины: «Ал-Кунун», «Шифо», «Пирузинома», «Саломон ва Абсол», «Хай бинни Якзон» и др. Кроме научных и медицинских книг, великий Авиценна написал на родном таджикском языке чудесные стихи.

Ибн Сина
*Море слов сокровенного
смысла полно,
Этот смысл я читать научился
давно.
Но когда размышляют о тайнах
Вселенной.
Понимаю, что мне их прочесть
не дано.
В 1980 году таджикский народ
отмечал тысячелетие Ибн Сины.
В городе Душанбе поставили
памятник великому ученому. Поэты
и писатели посвящали ученому
и посвящают до сих пор его
памяти свои произведения. В
этом цикле особое место занимает
повесть народного писателя
Таджикистана Сотима Улугзаде
«Пири хакимони Машрикзамин»
и поэма народного поэта
Таджикистана, лауреата Государственной
премии СССР Мумин Каноат
«Гакворан Сино» («Кольбель
Авиценны»). Предлагаем
вниманию уважаемых читателей*

несколько строк из творчества великого творца Ибн Сины:
*Возвысьте душу знаниями
стремись,
Она вместит их, словно
звезды высь.
Душа – светильник,
чей огонь познание,
Аллаха мудрость – масло
для него.
Погас светильник, –
это знак того,
Что кончилось твое
существование.*

Чей приход и уход для него самого непонятен.
У человека, которого страх преобладает над умом, разум молчит.
Убайдулло АКРАМЗАДЕ.

*Основа двух начал –
дыханье: вдох и выдох,
И жизнь на том стоит
в многообразных видах.
Но вечна ли его воздушная
основа,
На это гас ответ,
кто был на панихидах.
Суть в существе твоём
отражена,
Не может долго тайной
быть она.
Не потому ль, что суть
любой природы,
В поступке,
словно в зеркале, видна.
Но гармонию мира способен
ли смертный постичь,*

Ибн Сина

С таджикского

ГАЗЕЛИ

Кто на земле блаженств не ищет, тот Их в небесах навечно обретет.
Нам воздержанье, вечанное вздохом, При жизни очищение дает.
И в рай однажды вступит, кто поодаля Здесь оставял страстей водоворот.
И ангелов у ног своих увидит, Кто отрешится от земных забот.
А ты, моя красавица, я знаю, Стремись поступать наоборот.
Тебе от наслаждения отречься Жизнь, полная соблазна, не дает.
Земная радость - это лишь мгновенье Пред вечностью, которая нас ждет.
Уединись, как Бу Али. Мгновенье Предпочитать бессмертию не расчет.
Бальзам души, - прозрачное вино, Чья лаловость затмить смогла давно
Багрянец роз, печали утоляет, И возродит глотку его дано
Былаю радость, словно птицу Феникс! Слегка кувшина приподнимем дно,
Течет вино из глиняного горла. И пеня Барбада слаще, но
Как наставленье отчее попоудни Бывает горьким, что не мудрено.
А равнодушным пить вино нет смысла, Но, кто умен, в нем истины зерно
Находит не с поникшей головою. По шариату пить запрещено
Вино глупцу, но шариат не вправе Пить запрещать и умным заодно.
Иль за невежд нам пребывать в ответе, Которые когда-то предавно
Решили, будто по вине неверных Луна переломилась. И вино
За пьяные поступки неповинно И отвечать за дурней не должно.
И тот, чей пред вином незыблем разум, Пусть ведает, что выпить не грешно!
Добро и зло таится в винных чашах, И у вина прозрачного вольно

Мне в рабстве быть. И, как росой розы, Вновь лики женщин увлажнит оно.
Тому, кто пьет, как Бу Али, ей-богу, В суть Истины проникнуть суждено!
Благородный муж не зря почитать привык закон И не должен преступать десяти запретов он.
А из этих десяти шесть запретов, говорят, Не нарушит, хоть убей, истинный аристократ:
Черной завистью себя не унизь перед людьми, Честен будь, чтоб о тебе не сказали: плутоват.
Хоть нагринула нужда, не вызвай к другим с мольбой, А когда в достатке сам, будь на помощь тороват.
Богом все не клянись, стоном боль не выдавай, Если даже ликом стал от недуга желтоват.
Знай: не стоит этот мир и вопроса одного, Тяжкий вздох - один конец в нем, исполненном утрат.
Круг Каабы - свод небес, сквозь него пройдет лишь тот, Кто пред богом и людьми не был в жизни виноват.
В нарды смерть играет. Мы - словно шашки в той игре. Мир - доска, а день и ночь - две игральных кости, брат.
На свете был я несколько деньков, Прошел сквозь бурю логово песков,
Над мудрецом смеялся и при этом Невежду возносил до облаков.
Ничтожно льстил и гневу предавался, Теперь душа грязнее каблучков.
И пламень, что из сердца высекал я, Кропил слезами, как из родников.
Избавиться от дьявольских страстей я Не в силах был, как пленник от оков.
Гулял, очей веселья не смыкая, Но жатва, - норов у нее таков, - Являясь в срок, под корень косит злаки, Пришлось пожать все то, что я посеял, Как в мире повелось спокон веков.

Что делать? Я к своей вернулся сути, Уйдя от суеты, как от клыков.
Где был - не знаю, а куда исчез я, Не скажет ни один из знатоков.
КЫПА
Ты к дружбе с каждым встречным не стремись И тайн не поверяй кому попало, Гони лжеца, пройдоху сторонись, Иначе повредишь себе немало.
И воле подлеца не покорись, Не превышай дозволенного меры, А заятнаешь честь, как ни винись, Как слез ни лей - слезам не будет веры.
«Темен век, - подумал я, - милосердия в нем нет, И давно у доброты стал подслеповатым взор. Зодиака полный круг описали семь планет, И великое число на тот свет с долин и гор Благороднейших мужей за двенадцать лет ушло, И обратно ни один не вернулся до сих пор».
...На поклонников спешить неприязнь обрушить ты, Кровь из раненых сердец растеклась под стать зарю. Из пучины жизни ты у порога своего Вытащишь пустую сеть иль с жемчужиной внутри?
О наследниках заботясь дни и ночи напролет, Что бы ни было, за это их отец не упрекнет. Но превратна жизнь, и могут ждать наследников напасти, И отца они за это не корят пусть в свой черед.
Лжи и пагубной страсти тенета стремись разорвать, Поведешься с ничтожным и станешь, как дурень, отвратен. Но гармонию мира способен ли смертный постичь, Чей приход и уход для него самого непонятен?
РУБАИ
Хоть на тысячу частей расцепил я волосок, Но, как прежде, до сих пор я от истины далек.
К совершенству путь искал, не дал бог удачи мне, И в познаниях я себя на раскажянье обрек.
«Кто я такой? - сам вопрошал не раз. Пришел сюда надолго иль на час? Обрел ли счастье и покой?» Наверно, Не то б заплакал тысячами глаз.

Велик от Земли до Сатурна предел, Невежество в нем я осилить хотел. Я тайн разгадал в этом мире немало, А смерти загадку, увы, - не сумел.
С двумя-тремя ослами близ мечети, Что мнят себя премудрыми на свете, Кажись ослом, чтобы тебя гяуром Не объявили вдруг невежды эти.
Меня в безбожье обвинять - заведомый обман, Нет веры крепче, чем моя, везде, где чтут Коран. И если я гяур, тогда вы можете считать, Что правоверных больше нет на свете мусульман.
На твое лишь милосердие уповаем мы, аллах, Нерадивые в молитвах, неповинные в грехах. Твоя воля беспредельна, потому смогли возникнуть: В сердце грешника - надежда, а, в душе святоши - страх.
Отлетела моя юность, - ненаглядная весна, Стал похож я на вершину - это времени вина. И меня, раз белоглав я, жизнь-кормилица по праву Из сосков надежды черным молоком поить вольна.
Когда создан был влюбленный небесами в честь земли И хмельную чашу страсти ему выпить поднесли, Словно мед смешав янтарный с молоком, о Бу Али, Не твою ли душу с телом влили в этого Али?
Бино - твой грут, пока трезв, а если пьян - то враг, Змеиный яг оно, когда напился, как гурак. Немало может быть вреда во многом, горогой, А в малом прок великий есть, что знать обязан всяк.
Когда с моим врагом мой друг находит лад, Такого друга я оставить буду рад. Сидевшей на змее ты мухи стерегись И меда сторонись, попал в который яд.
До того, как беспомощным стать стариком, Делай дело, с которым, как мастер, знаком, Чтоб потом не корить себя за нерадивость, Все успей совершить ты, усердьем влеком.
Подготовила Г.ДАШЕЕВА.

ЗАХААМИНАЙ аймагай САНАГА нютагһаа гарбалтай Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ветеран, арадай эмшэн УНТАНОВ Даша-Дондок Азараевичта

Загууридын ороной эрдэмые шудалхан, Забһарай шанга шэдиие хуряанан, Заяа залажашье, дуудажашье асарха, Замай наалтые зайлуулжашье шадаха - Захаамин нютагай таабаймнай.

Эртын хиидэй хурдые эрьюулһэн, Эрдэни Зуугай зула бадараанан, Эрхөж наранай Хиимори хийсхүүлһэн, Эгээлэй шажанаа хэзээдэ гиигүүлһэн - Захаамин нютагай таабаймнай.

Амар Баясхалингын амарлингы хиидтэ, Богдын суута хүрээндэ, Ваан хүрээндэ, Аша ехэтэй Даян Дэрхи сабдагта Болзорто сагтаа болбосорон гараһан - Захаамин нютагай таабаймнай.

Хамагые арюудхаха хаба шэдиэ Хангайн санзайда хам шэнгээгээд, Харгын талааниие харуулжа үгэдэг Харьяатанаа үргэдэг, ходоодоо туһалдаг - Захаамин нютагай таабаймнай.

Бөөлүүр сагаан тэнгэридээ мүргэһэн, Бөө мүргэлэй нюусые дэлбэлһэн, Угай хэрэгые удхатайгаар бүтээдэг Урданай үеые мүнөөнэйхитэй холбодог - Захаамин нютагай таабаймнай.

Зүүн зүгтэй оюун ухаанай дээжээр Зуун нюуса шэдеэр зоноо аргалаад, Залан сагуудай хийсээн ошобошье, Заяан соохонь хэтэдэ мүнхэрхэ - Захаамин нютагай таабаймнай.

Хайбзан ГАЛШИЕВАЙ 150 жэлэй ойдо

ГҮН УХААНАЙ БОДОЛНУУДАЙ МҮРӨӨР

«Бэлигүүн толи» гэнэн буддын шажанай болон философин гар бэшэмэл дайнай урда үсын сагай мүнхэ дурасхаалай гэмдэг болоно. Тус бэшэмэлэй автарай дооромбо лама Эрдэни-Хайбзан Галшиевай түрэнөөр 150 жэлэй ойдо зориулагдаһан хэмжээ ябуулганууд үргэнөөр Хэжэнгэдэ үнгэргэгдэхэн.

Эрдэни Хайбзан Галшиевта зориулагдаһан магтаалнуудай, түүхэтэ бэшэмэлэй хургаалнуудай мүрөөр зориулагдаһан хэдэн конкурснууд үнгэргэгдэхэ юм. Тэдэнэй тоодо «Бэлигүүн толи» бэшэмэлэй хэһэгүүдые уран найханаар уншалга, дооромбо ламын ажаябуулга гэршэлһэн, мүн тиихэдэ «Бэлигүүн толиин» уран зурагай конкурснууд эмхидхэгдэхэ болоно.

«Долина Кижинги», «Хэжэнгэ» газетэнүүдэй, Бато Базароной нэрэмжэтэ литературна нэгэдэлэй үүсхэлээр энэ ойн баярта

Ешигма ЦЫБЕНОВА.

БУРЯАД ЭСТРАДАДА ШЭНЭ ОДОД ЯЛАРХАНЬ

«Мэдээжэ Жамбаловтанай, Тогочиевтанай бүлэнүүдһээ үлүү найнаар дуулана», - гэжэ зарим зон Эржена Жаргал Базаровтан тухай хэлсэдэг болонхой. Ниислэл хотодо ажаһуудаг дууша Базаровтанай бүлэ зургаатай Витали, хоёртойхон Баир хоёр хүбүүтэй. Эржена Жаргал хоюулаа П.Чайковскийн нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищин оюутад. Тиин Жаргал «Байгал» ансамблиин дуушан юм. Хаа-яа тэрэ шүлэг бэшэжэ туршана, уянгата шүлэгүүдыень «Буряад үнэн» сониндо уншанан байхат. Нэгэтэ Жаргал шүлэг зохёожо, тэрээнээ дуун болгожорхёо юм. Тиин тиһээр «Урагшаа, Росси» гэнэн регионуудай хоорондох конкурссын лауреадай нэрэдэ хүртэбэ, удангүй Б.М.Балдаковой нэрэмжэтэ лауреат болобо. Үшөө юуб гэхэдэ, Жаргал мэдээжэ зониие нажааха (пароди хэхэдэнь) концертдэнь байһан зон эльгээ хатажа энеэдэг юм.

Янжама ЖАПОВА. Б.БАЛДАНОВАЙ фото-зураг.

ЗУРХАЙДА НУРАХА ДУРАТАЙ ГҮТ?

Байгша оной ноябрь нарада Монгол ороной Зурхайн судлалай академин хүндэтэ президент, профессор, доктор Шагдарын Янжи-ахам үндэр мэргэжэлтэй баряша багшатай Буряад орондомнай морилхонь. 21 үдэрэй хугасаа соо хүнэй ажаמידаралда тон гол шухала, хураангы Зурхайн нюусануудта ба баряашын шадабарид хүн зониие нурхаха хүсэлтэй. Иимэ нуралсал гараха дуратай зон 44-09-23 телефоноор үдэшэ, үглөөнийнь хонходожо, мэдүүлгэ хэхэдэ болоно. Хэшээлнүүдэй һүүлээр тусхай үнэмшэлгэ барюулагдаха. Эмхидхэлэй комитет.

Библиотекарһнууд мүрысэбэ

Юрэнхы эрдэмэй хургуулинуудай дэргэдэ хүдэлдэг номой сангуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда анха түрүүшынхие республиканска конкурс октябриин, 24-һөө эхилжэ 26 хүрэтэр эмхидхэжэ үнгэргэгдөө. Буряад Республикын нуралсалай болон эрдэм ухаанай министрствын болон эрдэм нуралсалай хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшлүүлдэг Буряадай институтай эдэбхи үүсхэлээр тэрэ эмхидхэгдэ. Улаан-Үдэ хотогоо, тиихэдэ хүдөөгэй хургуулинуудһаа 17 библиотекарһнууд энэ конкурсдо хабаадаа. Тэрэ тоодо Северобайкальск хотын 5-дахи гимназиин номой сангай хүдэлмэрилэгшэ Валентина Мансуронова, Хэжэнгын 2-дохи дунда хургуулиһаа - Галина Балдуева, Яруунын аймагай Нархатын 2-дохи дунда хургуулиһаа - Елена Цыренова болон бусад зохёохыгоор хүдэлжэ байһанаа эндэ харуулаа. Конкурсдо хабаадагшад Үндэһтэнэй номой сангай хүдэлмэрилэгшэдэй дүй дүршэлтэй танилсаһан байна. Эльвира ДАМБАЕВА.

Коллектив республиканского Бурятского национального лицей-интерната №1 выражает глубокое соболезнование бывшему директору школы-интерната №1 ветерану войны и труда Долбеёву Филиппу Ефремовичу в связи с кончиной супруги, ветерана педагогического труда, воспитателя школы-интерната №1 ДОЛБЕЕВОЙ Клары Александровны. Вынос 10 ноября в 13.00

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральна директор - ахамад редактор А.А.АНГАРХАЕВ. Редактор Г.Х. ДАШЕЕВА.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: И.М.ЕГОРОВ, И.Б.ДАГБАЕВ (Буряад Республикын Правительство), Ф.П.БОГОЕВА, Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), Т.В.САМБЯЛОВА (генеральна директорэй 1-дэхи орлогшо), Д.Б.ГУРОДАРМАЕВА (харюусалгата секретарь), В.Г.ГОМБОЕВА, Н.Д.БАДМАРИНЧИНОВ, Б.В.БАЛДАНОВ, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМДИНОВА.

Хэблэлэй байшанай телефонууд: генеральна директорэй-ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54 (факс), ген. директорэй 1-дэхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшын - 21-68-08, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-64-36, 21-33-61, секретариатай - 21-60-21; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-54-93; «Морин хуур», «Вершины» журналнуудай редакци - 21-55-97; залуушуулай, оюутадай ажабайдалай болон олонитгын хүдэлмэрин, «Одон» журналай редакци - 21-54-93; мэдээсэлэй - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламш - 21-62-62, коммерческэ ажалай - 21-55-97, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерин - 21-23-67.

Редакцида ороһон материалнууд шүүмжэлэгдэдэггүй, мүн авторнуудтань бусаагдадаггүй. Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрэнүүдэй бэшэлгис хазагайруулан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин ханамжа автарайхитай адли бэшэ байжа магад.